

AVRUPA'NIN SINIRINDA

YUNANİSTAN'IN
TÜRKİYE SINIRINDA
İNSAN HAKLARI
İHLALLERİ

AMNESTY
INTERNATIONAL

Uluslararası Af Örgütü, dünya çapında 150'den fazla ülke ve yönetimde 3 milyondan fazla destekçisi, üyesi ve aktivisti olan, ciddi insan hakları ihlallerini durdurmayı hedefleyen uluslararası bir harekettir.

Vizyonumuz, her bir bireyin İnsan Hakları Beyannamesi'nin belirlediği ve diğer uluslararası insan hakları standartlarıyla tanımlanan haklardan yararlanmasını sağlamaktır.

Tüm devletlerden, politik ideojilerden, ekonomik çıkarlardan veya dini kurumlardan bağımsız olarak, kendi üyelik sistemimiz ve bağışlardan fon sağlıyoruz.

AMNESTY
INTERNATIONAL

Uluslararası Af Örgütü Yayınları
İlk Baskı 2013
Uluslararası Af Örgütü Yayınları
Uluslararası Sekretarya
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC1X 0DW
United Kingdom

© Telif Hakları Uluslararası Af Örgütü Yayınları 2013

İndeks: EUR 25/008/2013 Turkish
Orjinal Dil: İngilizce
Baskı: Uluslararası Af Örgütü,
Uluslararası Sekretarya, Birleşik Krallık

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının telif hakları saklıdır, ancak, hak savunuculuğu, kampanya ve eğitim amacıyla telif ödenmeksizin herhangi bir yöntemle çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Telif hakları sahipleri yayının etkisini değerlendirmek amacıyla, her tür kullanımın kendilerine bildirilmesini istemektedirler. Bu durumların dışındaki her tür kopyalama, tercüme ve uyarılama için yayıncılardan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumlarda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.
copyright@amnesty.org

Kapak fotoğrafı: Meriç (Evros) bölgesindeki sınıra tel duvar çekilirken, Şubat 2012.
10.5km uzunluğundaki tel duvar, bir zamanlar Avrupa'ya düzensiz göç sırasında en yoğun kullanılan geçiş noktalarından biri olan Yunanistan'ın Türkiye ile kara sınırının kuzeyini kapatmış durumda.

© AP Fotoğraf/Nikolas Giakoumidis

amnesty.org

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ: AB'NİN DOĞU AKDENİZ'DEKİ SINIRI: YUNANİSTAN-TÜRKİYE SINIRI	5
2. TÜRKİYE'DEN YUNANİSTAN'A GEÇİŞLER	7
3. YUNANİSTAN – TÜRKİYE SINIRINDA TOPLU SINIR DIŞI (GERİ-İTME) UYGULAMALARI	9
3.1 GERİ-İTME UYGULAMASI HAYATLARI TEHLİKEYE ATIYOR	11
3.2 GERİ İTME UYGULAMALARI SIRASINDA KÖTÜ MUAMELE	13
4. TOPLU SINIR DIŞI İLE SONUÇLANAN TOPLAMA OPERASYONLARI	15
5. SIĞINMACI VE DÜZENSİZ GÖÇMENLERİN UZUN SÜRELİ KAPATILMASI (İDARİ GÖZETİM).....	17
5.1 İDARİ GÖZETİM KOŞULLARI	19
5.2 ÇOCUKLARIN İDARİ GÖZETİM ALTINDA KAPATILMASI	21
6. SONUÇ: AB'NİN DIŞ SINIRLARI İÇİN ORTAK SORUMLULUK	23
TAVSİYELER	25
TANIMLAR	27
DİPNOTLAR.....	28

1. GİRİŞ: AB'NİN DOĞU AKDENİZ'DEKİ SINIRI: YUNANİSTAN-TÜRKİYE SINIRI

**“Kuzeyde duvar ördüklerini bilmiyor musunuz?
Kara sınırını geçmek artık imkansız. Yunanistan
artık mülteci kabul etmiyor.”**

27 yaşında Filistinli mülteci A., 2013 Şubat ayı başlarında Yunan sahil güvenlik görevlilerinin 52 kişiyle birlikte kendisini Türkiye'ye geri ittiklerini söyledi. Uluslararası Af Örgütü 18 Şubat 2013 tarihinde kendisiyle görüşme yaptığı sırada Türkiye'de idari gözetim altında tutuluyordu.

“Yunanistan'ın kaynakları ile çekilen bu tel duvar çözüm değil. Ancak yine de bir önlem, güçlü sembolik bir anlam taşıyan bir seçenek, ülkemizi diğer Avrupa Birliği ülkelerine göç etmek için kullanmak isteyen üçüncü ülke vatandaşlarına, insan kaçakçılara ve tacirlere ulaşabilecek bir mesaj.”

Yunanistan hükümetinin Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü'nün raporuna cevabı, 19 Nisan 2013.¹

Avrupa Birliği'nin (AB) Türkiye ve Yunanistan arasındaki dış sınırı, kuzeyde Meriç Bölgesi'nde 203km'lik bir kara sınırından ve güneyde Ege Denizi'nde bulunan deniz sınırından oluşuyor. Bu sınır, Avrupa'da kendine güvenlik ya da daha iyi bir yaşam arayan göçmen ve mülteciler için uzun zamandır önemli geçiş noktalarından biri olmuştur. 2012 yılında burası, AB'nin diğer sınırları ile karşılaştırıldığında en fazla düzensiz geçişin yapıldığı sınır oldu.² Buradan geçmeye çalışanların büyük bir çoğunluğu Afganistan ya da Suriye gibi çatışma yaşanan ülkelere geliyor. Uluslararası Af Örgütü tarafından yürütülen bu araştırma, bu kişilerin Yunanistan yetkilileri tarafından ciddi insan hakları ihlallerine uğradıklarını gösterdi.

Yunanistan, son birkaç yıldır göçmenleri sınırlarının dışında tutabilmek için milyonlarca Euro harcadı. 2012 yılında Türkiye ile arasındaki kara sınırına 10,5 km uzunluğunda tel bir duvar yerleştirdi ve bu bölgeye yaklaşık iki bin sınır güvenlik görevlisi konuşlandırdı. Diğer yandan sığınma başvurularını değerlendirmek için 2011 yılında kurulan yeni bir kurum ancak Haziran 2013'te, yalnızca kısmi olarak çalışmaya başladı.

Devletler, vatandaşları olmayan kişilerin ülkeye giriş ya da ülkede kalışlarını kontrol etme; AB de üye devletlere sınır kontrolü yapabilmeleri için destek sunma yetkisine sahiptir. Ancak Yunanistan'ın Türkiye ile sınırını kontrol ediş şekli ağır insan hakları ihlallerine yol açmaktadır.

Yunanistan hükümeti sadece sınır denetimini arttırarak ve tel bir duvar örererek sınırlarını kapatmaya çalışmamaktadır. Uluslararası Af Örgütü'nün araştırması sınırı geçmeye çalışan kişilerin kimi zaman doğrudan Türkiye'ye geri ittiklerini de göstermektedir. Bu koşullarda Türkiye'ye geri gönderilen kişiler, uluslararası hukuka aykırı bir şekilde Yunanistan'da sığınma başvurusu yapma ya da diğer olası koruma ihtiyaçlarını açıklama imkanından yoksun bırakılmaktadır.

Uluslararası Af Örgütü'nün yaptığı araştırma, ayrıca Yunanistan sınır ve sahil güvenlik görevlileri tarafından gerçekleştirilen bu tür geri itme uygulamalarının insanların hayatını tehlikeye attığını göstermektedir. Uluslararası Af Örgütü'nün görüştüğü kişilerin bazıları denize çıkmaya elverişsiz botlar ile denizin ortasında ya da elleri bağlı bir şekilde kara sınırının Türkiye tarafında bırakıldıklarını söylemişlerdir.

Türkiye uluslararası koruma üzerine ilk yasasını kısa bir süre önce onaylamıştır. Avrupa Konseyi üyesi olmayan ülkelere gelen kişilere ülkede henüz mülteci statüsü verilmemektedir. Türkiye'ye geri yollanan kişilerin alabilecekleri destek oldukça sınırlıdır. Çeşitli insan hakları kurumları ve sivil toplum kuruluşları da Türkiye'de uluslararası korumaya erişim önünde engeller olduğunu ve bireylerin zulme ya da diğer ağır ihlallere uğrama ihtimalleri olan ülkelere geri gönderilme riski içinde olduğunu belirtiyorlar.³

Sınırdaki yakalanan ya da Yunanistan içindeki toplama operasyonları sırasında tespit edilen düzensiz göçmenler, yasaların gerektirdiğinin aksine özgürlüklerinden mahrumiyetin gerekli ya da orantılı olup olmadığı değerlendirilmeden, çoğunlukla kötü koşullarda ve uzun süreler boyunca idari gözetim altında tutulmaktadır.

Diğer AB üyesi devletler ise Yunanistan'ın AB sınırlarının bekçisi olarak hareket etmesinden oldukça memnun görünmektedir. Ancak Yunanistan sınırındaki politika ve uygulamalar sadece Yunanistan için değil aynı zamanda bir bütün olarak Avrupa Birliği için de utanç kaynağıdır. Avrupa ülkelerinin bir yandan dışarıda barış için baskı yaparken diğer yandan ülkelerindeki çatışmalardan kaçıp Avrupa'ya sığınmaya çalışan insanlara iltica hakkı tanımaması ve onların hayatlarını tehlikeye atması acı bir ironi olarak karşımızda durmaktadır.

METODOLOJİ

Bu rapor, 2013 yılı Mart ve Nisan aylarında Türkiye ve Yunanistan'da yapılan araştırma ziyaretleri boyunca göçmenlerden, mültecilerden, sivil toplum kuruluşlarından, avukatlardan, ilgili devlet kurumlarından ve Yunanistan'daki Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nden (BMMYK) edinilen bilgilere dayanmaktadır. 2013 Mayıs ve Haziran ayları boyunca telefon ile gerçekleştirilen mülakatlar ile de güncel bilgilerin toplanmasına devam edilmiştir. Uluslararası Af Örgütü araştırmacıları Yunanistan - Türkiye sınırını yakın zamanda geçen ya da geçmeye çalışan 80'e yakın mülteci ve göçmen ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bu rapor ayrıca düzensiz göçmenlerin ve sığınmacıların idari gözetim altında tutulduğu - Yunanistan'da dokuz, Türkiye'de bir (Edirne Geri Gönderme Merkezi) olmak üzere - toplam 10 merkezde yapılan gözlemler ve tutulan kişiler ile grup halinde gerçekleştirilen görüşmelere de dayanmaktadır. Görüşme yapılan kişiler arasında Afganistan (24), Cezayir (1), Bangladeş (1), Kamerun (1), Eritre (3), İran (2), Irak (2), Fildişi Sahili (1), Fas (1), Nijerya (1), Filistin (4), Somali (14), Sudan (10) ve Suriye'den (14) gelen kadınlar, erkekler ve refakatsiz çocuklar bulunmaktadır.

2. TÜRKİYE'DEN YUNANİSTAN'A GEÇİŞLER

2010 yılına dek, göçmenlerin ve mültecilerin çoğu küçük teknelerle Ege Denizi'ni geçerek Yunanistan'a ulaşmaya çalışıyorlardı.⁴ 2010 yılında geçiş rotası, büyük bir kısmı Meriç nehri boyunca uzanan Meriç bölgesindeki kara sınırına kaydı. Bu değişim kısmen, Avrupa Birliği Sınır Güvenliği Ajansı Frontex⁵ tarafından desteklenen Yunan sahil güvenlik birimlerinin deniz sınırındaki denetimi arttırması, kısmen de Yunanistan'ın kara sınırındaki anti-personel mayınları temizlemesi ile göçmenlerin Türkiye'den sınırı yürüyerek geçmelerinin daha az tehlikeli hale gelmesiyle ilişkiliydi.⁶

Bununla birlikte Yunanistan, 2012 yılı Ağustos ayının ortalarında, Meriç sınırı boyunca düzensiz geçiş yapan göçmenleri durdurmak için buraya 1800'den fazla sınır görevlisinin yerleştirilmesini içeren Aspida (Kalkan) Operasyonu'nu başlattı⁷ ve kara sınırının kuzey bölgesine 10,5 km uzunluğunda bir tel örgü çekti. Frontex'e göre bu uygulamalar öylesine etkili oldu ki, 2012 yılı Ağustos ayının ilk haftasında sınırı geçmeye çalışan 2.000 kişi tespit edilirken, bu sayı 2012 yılı Ekim ayının sonunda haftada 10 kişiye kadar düştü.⁸

Kara sınırında güvenliğin artırılması ile mülteci ve göçmenler yeniden çok daha tehlikeli olan deniz yolundan küçük teknelerle Yunan adalarına geçmeye çalışmak durumunda kaldılar. Yunanistan Emniyeti bilgilerine göre, kara sınırını düzensiz yollarla geçmeye çalışan göçmen sayısı 2012 yılının ilk beş ayında toplam 15.877 iken, 2013 yılının aynı döneminde 336'ya düştü; Yunan adalarına vardıklarında ya da Ege Denizi'nde yakalanan kişi sayısı ise 2012 yılının ilk beş ayında 169 iken 2013 yılının aynı döneminde 3.265'e çıktı.⁹

Göç yolunun tekrar Ege Denizi'ne kaymış olması çok sayıda insanın yaşamına mâl olmaktadır. 2012 yılı Ağustos ayından bu yana, bilinen altı ayrı kazada, çoğunluğunu Suriyeli ve Afganların oluşturduğu ve aralarında çocuklar ve hamile kadınların da olduğu 101 kişi hayatını kaybetti.¹⁰

YUNANİSTAN – TÜRKİYE SINIRINDA FRONTEx: POSEİDON KARA VE DENİZ OPERASYONLARI

AB ve üye devletler, Yunan kara ve deniz sınırı üzerinden Avrupa Birliği'ne düzensiz göçü engellemek amacıyla Yunanistan'a sınırlarını kontrol edebilmesi için destek vermektedir. 2006 yılından bu yana 20'den fazla AB üyesi devlet ve Schengen bölgesi ülkelerinin katılımıyla "Poseidon Ortak Operasyonları" adında sınır devriye operasyonları gerçekleştirilmektedir. Operasyonlara katılan devletler sınır devriyesi, menşei ülkenin tespiti (*screening*) ve insan kaçakçılığı şebekelerine ilişkin bilgi toplama (*debriefing*) görevlerini üstelenecek misafir personel ve teknik ekipman sağladılar.¹¹

Uluslararası Af Örgütü'nün Nisan 2013'te yaptığı Yunanistan ziyareti sırasında, Midilli adasında deniz yolu üzerinden ülkeye girmeye çalışan kişilerin uyruklarını tespit etmek için görüşme yapan bir Frontex görevlisi bulunuyordu. Meriç bölgesinde ise çoğunlukla devriye ve termal kameraları çalıştırmakla görevli 20 kadar misafir personel vardı.¹² Frontex devam eden operasyonları ile ilgili çok az bilgi yayınlamaktadır.¹³ Araştırma sırasında Yunanistan'daki Frontex operasyonlarına dair kamuoyuna açık en son bilgiler 2011 yılındaki kara ve 2010 yılındaki deniz operasyonlarına ilişkin yüzeysel bilgilerdi.

Frontex'in çalışmaları, kurucu mevzuata¹⁴ ve AB Temel Haklar Şartı'na tabi olarak yürütülmelidir.¹⁵ Frontex, 2011 yılında, Temel Haklar Stratejisi'ni oluşturdu; 2012 yılında ise bir Temel Haklar Görevlisi atadı ve Temel Haklara ilişkin Danışma Forumu'nu kurdu. Temel hakların ihlal edildiği yönünde iddialar olduğunda, Frontex "ilgili üye devletlere kaygılarını içeren bir mektup gönderme, uyarı mektubu gönderme, konuyu Yönetim Kurulu düzeyinde tartışmaya açma, Avrupa Komisyonu'na bildirme, üye devletlere sağladığı finansal yardımı kesme ya da azaltma, hem üye devletler hem de Frontex nezdinde uygun disiplin önlemleri alma, ortak operasyon ya da pilot projeyi geçici olarak durdurma, veya ortak operasyon ya da pilot projeyi sonlandırma" gibi farklı önlemleri devreye sokabilir.¹⁶

3. YUNANİSTAN – TÜRKİYE SINIRINDA TOPLU SINIR DIŞI (GERİ- İTME) UYGULAMALARI

Toplu sınır dışı, içinde buldukları özel koşullar bireysel olarak dikkate alınmaksızın bir grup kişinin sınır dışı edilmesidir. Toplu sınır dışı, AB mevzuatı kapsamında açık bir şekilde yasaklanmıştır ve toplu sınır dışına uğramamak göçmenler de dahil herkesin hakkıdır.¹⁷ Yunanistan, bu nedenle, sınırı geçen ve geri gönderilmek istemeyen herkesin durumunu incelemek ve onlara sınır dışı kararına itiraz etme hakkı tanımakla yükümlüdür. Toplu sınır dışı uygulamaları doğrudan ya da dolaylı olarak *geri gönderme (refoulement)* (kişilerin ciddi insan hakları ihlallerine uğrama riski ile karşı karşıya oldukları ülkelere zorla geri gönderilmesi) ile sonuçlanabilir. Doğrudan ya da dolaylı, *geri gönderme (refoulement)* hem Avrupa yasaları hem de uluslararası sözleşmeler uyarınca yasaklanmıştır.¹⁸

Uluslararası Af Örgütü'nün 2013 yılı Mart-Mayıs döneminde görüştüğü 79 göçmen ve mülteci 28'i, Yunanistan'dan Türkiye'ye, Ağustos 2012 ile Mayıs 2013 arasında, bizzat kendilerinin maruz kaldıklarını iddia ettikleri, en az 39 toplu sınır dışı vakası anlattılar. Görüşülen yedi kişi sınırda birden fazla defa geri itildiklerini söyledi. Sınırda geri itme vakalarının 26'sının Türkiye ile olan kara sınırı üzerinde yaşandığı söylenirken, 13'ünün Ege Denizi'nde vuku bulduğu belirtildi. Bu kadar küçük bir örneklem grubu tarafından bildirilen toplu geri itilme iddialarının sayısına bakıldığında, kabaca, haftada yaklaşık bir defa bu tür bir vakanın yaşandığı söylenebilir.

Uluslararası Af Örgütü tarafından toplu sınır dışı uygulamalarına ilişkin toplanan ifadelerin dikkat çekici sayısı, bu tür uygulamaların Yunanistan sınır güvenlik ve sahil güvenlik görevlileri tarafından rutin bir şekilde gerçekleştirildiğini göstermektedir. 2013 yılı Nisan ayında, BM Mülteci Ajansı'nın (BMMYK) Yunanistan'daki ofisi de BMMYK'ya verilen Suriyelilere ait bazı ifadelerde, resmi olmayan geri göndermelerin ("geri-itme") gerçekleştiği ya da bu yönde girişimlerin olduğuna dair ibareler bulunduğunu bildirmiştir.¹⁹ Frontex, 6 Haziran 2013 tarihinde Uluslararası Af Örgütü'nün bilgi talebine verdiği cevapta Frontex Genel Merkezi'nin 2012 yılından bu yana - aralarında göçmenlerin toplu olarak (10 kişiye kadar) ya da bireysel olarak Yunanistan Emniyeti tarafından Türkiye'ye resmi olmayan bir şekilde geri gönderildikleri (geri itildikleri) yönünde iddiaların da bulunduğu – toplam 18 temel hak ihlali raporu aldığını belirtmiştir.²⁰ Frontex, Uluslararası Af Örgütü'ne bu iddiaları Yunanistan yetkililerine üç defa yazılı olarak bildirdiklerini ve iddiaların gerçeği yansıtmadığı yönünde cevap aldıklarını ifade etmiştir.

Kara sınırını kullanan kişiler, Uluslararası Af Örgütü'ne, Meriç Nehri'ni geçerek Yunanistan'a girdikten bazen saatler bazen ise günler sonra Yunanistan sınır görevlileri tarafından yakalandıklarını belirttiler. Vakaların çoğunda, yakalanan göçmen ve mülteciler geç saatlere kadar polis merkezlerinde tutulduktan sonra, tekne ile nehrin Türkiye tarafındaki kıyılara ya da nehirdeki küçük adalara bırakıldıklarını ifade ettiler.

Ege Denizi'ndeki bir Yunan adası üzerinden AB'ye geçmeye çalışan bazı kişiler ise, şişme botlarının Yunanistan sahil güvenlik görevlileri tarafından Türkiye sularına doğru çekildiğini, bazıları ise sahil güvenlik görevlilerinin onları sahil güvenlik teknelerine aldıktan sonra Türkiye karasularına girdiklerinde, zorla kendi şişme botlarına geri bindirdiklerini söylediler.

Bu şekilde geri itildiğini iddia edenlerin tamamı durumlarını açıklamak ya da sınır dışı işlemine itiraz etmek için kendilerine herhangi bir fırsatın tanınmadığını belirtti. Bu, başta "geri göndermeme" (*non-refoulement*) ilkesi olmak üzere Yunanistan'ın uluslararası ve bölgesel yükümlülüklerinin ve kendi iç hukukunun ihlali anlamına gelmektedir. Bu şekilde geri gönderilen kişilerin, gerek geri gönderilme biçimi nedeniyle gerekse Türkiye'ye geri itildikten sonra zulüm riski altında oldukları bir başka ülkeye geri gönderilme ihtimali nedeniyle (*dolaylı geri gönderme*), yaşamları ve beden bütünlükleri tehlikeye atılmaktadır.

TÜRKİYE'DE KORUMAYA ERİŞİMİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER VE GERİ GÖNDERİLME (REFOULEMENT) RİSKİ

Uluslararası Af Örgütü'nün Yunanistan'dan geri itilen göçmen ve mülteciler ile yaptığı görüşmeler ve yerel sivil toplum kuruluşlarından edindiği bilgilere göre, Yunanistan'dan Türkiye'ye geri itilmelerinin ardından, bazı göçmen ve mülteciler jandarma, sahil güvenlik ve polise yakalanmasa da, birçoğu yakalanarak idari gözetim altına alınıyor.²¹ Türkiye'nin 2013 Nisan ayında kabul ettiği Yabancılar ve Uluslararası Koruma Yasası²² başta olmak üzere iltica alanındaki olumlu bazı yasal değişikliklere rağmen,²³ idari gözetim altındayken iltica prosedürlerine erişim halen sorunlu.²⁴ Şu anki adı "geri gönderme merkezi" olan, düzensiz göçmenlerin kapatıldığı idari gözetim merkezleri bağımsız bir şekilde izlenmiyor.²⁵ Sivil toplum kuruluşlarının idari gözetim merkezlerine erişimleri bulunmamakta ve tutulanlar için ücretsiz hukuki yardım hizmeti ise oldukça sınırlı.²⁶ Kişilerin uluslararası koruma ihtiyaçları tespit edilemeyebiliyor ya da bazı durumlarda göz ardı ediliyor.²⁷ Bu durumun bir sonucu olarak, uluslararası korumaya muhtaç kişiler, zulüm ya da ağır insan hakları ihlallerine maruz kalma ihtimalleri olan transit ya da menşei ülkelerine geri gönderilme tehlikesi içinde kalabiliyorlar.²⁸

Türkiye, Mültecilerin Hukuki Statüsüne ilişkin 1951 BM Sözleşmesi'nde bulunan coğrafi sınırlamayı halen koruyor ve sadece Avrupa Konseyi'ne üye devletlerden gelenlere mülteci statüsü tanıyor.²⁹ Mevcut durumda, Avrupalı olmayan göçmen ve mülteciler sadece ulusal bir koruma statüsü alabiliyor ve BMMYK'nın yardımıyla yerleştirilebilecekleri başka bir ülke bulunana kadar geçici süreyle Türkiye'de kalabiliyorlar. Uygulamada bu durum Avrupa dışından gelen mültecilerin entegrasyonlarının mümkün olmadığı; sosyal hizmetler ve yasal iş imkanlarına ancak kısıtlı erişimleri olduğu anlamına geliyor.³⁰ Sonuç olarak, birçoğu yoksulluk içinde yaşıyor ve istismar edici koşullarda yasa dışı şekilde çalışıyor.³¹ Her ne kadar yeni kabul edilen Yabancılar ve Uluslararası Koruma Yasası Türkiye'de, Avrupalı olmayan sığınmacıların sağlık yardımına erişimlerini iyileştirmiş olsa da; başta çalışma hakkı olmak üzere diğer haklara erişimi güvence altına almamaktadır.

Uluslararası Af Örgütü'nün görüştüğü ve Yunanistan'dan Türkiye'ye geri itildiğini iddia eden kişilerin çoğu Edirne, Aydın, İzmir ve Muğla'daki geri gönderme merkezlerinde birkaç gün ila üç ay arasında değişen sürelerde tutulduklarını söylediler.

Uluslararası Af Örgütü ile görüşen kişilerden bazıları, geldikleri ülkede zulüm görme riski altında olduklarını belirttiler. Bu kişilerin çoğu ya Avrupalı olmadıkları için mülteci statüsü alamayacaklarını bildiklerinden ya da iltica prosedürü konusunda yeterince bilgileri olmadığından Türkiye'de sığınma başvurusunda bulunmadıklarını söylediler. İki kişi, tutuldukları idari gözetim merkezinde görevli polislerin iltica başvurusu yapmaları halinde tutulma sürecinin uzayacağını söylediğini aktardı.

3.1 GERİ-İTME UYGULAMASI HAYATLARI TEHLİKEYE ATIYOR

"Hasarlı bir bot ile denizin ortasında öylece bırakıldık."

B., Türkiye'deki bir geri gönderme merkezinde tutulan 17 yaşında Afgan bir çocuk.

Uluslararası Af Örgütü tarafından ilk elden toplanan bilgiler, Yunanistan sınır ve sahil güvenlik görevlilerinin Türkiye sınırındaki geri itme uygulamaları sırasında göçmen ve mültecilerin hayatlarını sıkça tehlikeye attıklarını gösteriyor.

Ege Denizi'nde, kapasitesinin çok üzerinde yüklü küçük şişme botlarla Yunanistan'a geçmeye çalışan göçmen ve mültecilerin bazıları, Yunan sahil güvenlik görevlilerini gördüklerinde başta nasıl rahatladıklarını ancak daha sonra kurtarma amaçlı sandıkları operasyonun aslında kendilerini geri itmek amacıyla yapıldığını fark ettiklerini anlattılar. Bazense Yunan sahil güvenlik görevlilerini gördüklerinde kurtarılacakları ve Yunanistan'a götürülecekleri umuduyla botlarına bilerek kendilerinin zarar verdiğini söylediler.

Afganistan'dan gelen 17 yaşındaki B., Uluslararası Af Örgütü 2013 yılı Mart ayında kendisiyle telefon görüşmesi yaptığı sırada Türkiye'de Ege Denizi'ne yakın bir geri gönderme merkezinde tutuluyordu. B. geri gönderme merkezinde 15 ve 16 yaşlarında iki kız kardeşi ve hayatta olmayan ablasının 7 ve 3 yaşında iki oğlu ve 5 yaşında kızı ile birlikte bulunuyordu.

"İki kız kardeşim ve rahmetli ablamın çocukları ile beraber buradayım. Hepsine ben bakmak zorundayım ama Yunan sahil güvenlik görevlileri bütün paramı aldı. Ne yapacağımı bilmiyorum."

B. annesini, babasını ve ablasını Afganistan'ın Gazni şehrinde yaşanan bir patlama sırasında kaybettiğini; bakmak zorunda olduğu beş çocuğun ve kendi yaşamının tehlikeye girmesinden korktuğu için 2012 yılı Eylül ayında kız kardeşleri ve yeğenleri ile Afganistan'dan ayrıldığını söyledi. Önce İran'a gittiklerini ve orada düzensiz bir şekilde beş ay çalıştığını, ardından Avrupa Birliği'ne geçme umuduyla Türkiye'ye geldiklerini anlattı. Mülteci ve göçmenlerin çoğunluğunun Ege Denizi'nden Yunanistan'a uzanan yolculuğunun başladığı İzmir'e gittiğini ve orada kendisi ve ailesini Yunanistan'a götürmesi için kaçakçılarla anlaştığını ifade etti. 2013 yılı Şubat ayı sonlarında soğuk bir gecede Suriye, Sudan ve İran'dan gelen diğer 36 kişi ile bindirildikleri şişme bot ile yola çıkmışlar. Kaçakçılar onlara Yunan adası olduğunu söyledikleri ışıklı yere doğru gitmelerini söylemiş.

"Gece saat 23.15'te yola çıktık. 2013 Şubat ayının sonlarıydı. Ama adaya ulaşamadık. 3,5 saat boyunca denizdedik. Sonra Yunan polisinin olduğu bir Yunan teknesi bizi buldu. Bizi kendi teknelerine aldılar ve kötü bir şekilde dövdüler. Tüm paramıza, cep telefonlarımıza ve kıyafetlerimize el koydular. Sahip olduğumuz her şeye... Kız kardeşimi o kadar çok dövdüler ki, bütün vücudu şimdi morluklar içinde Yaklaşık üç saat boyunca Yunan teknesinde kaldık. Sabah saat 6'da bizi tekrar Türkiye sularına götürdüler. Bizi tekrar kendi botumuza bindirdiler ve botun bir kenarını bıçakla yırttılar. Bota hasar verdiler, motorunu aldılar ve bizi denizin ortasında öylece bıraktılar. Toplam 42 kişiydik. Yanımızda üç küçük çocuk vardı, benim yeğenlerim. Başka çocuklar da vardı, ama onlar daha büyüktü... Hasarlı bir bot ile denizin ortasında öylece bırakıldık."

Bundan sonra, B., Türkiye sahil güvenlik görevlilerinin kendisini ve diğer yolcuları kurtardığını ve sınır dışı edilmeyi bekleyen düzensiz göçmenlerin tutulduğu bir geri gönderme merkezine getirildiklerini söyledi.

B'nin hikayesi ve diğer göçmen ve mültecilerin anlattıkları, Yunanistan sahil güvenlik görevlilerinin Ege Denizi'ndeki geri itme uygulamaları sırasında insan hayatına açık bir umursamazlık gösterdiklerini ortaya koyuyor. Görüşülenler içinden Ege Denizi'nde Türkiye'ye geri itildiğini ifade eden 14 kişinin 13'ü benzer şekilde şişme botlarına zarar verildiğini, botlarının Yunan sahil güvenlik teknelerince çekildiği ya da teknelerin kendi botları etrafında döndüğü sırada neredeyse alabora olduğunu, botların motorlarının ya da küreklerinin alındığını ve içindekilerin denize çıkmaya elverişli olmayan bu botlar içinde denizin ortasında bırakıldığını anlattılar. B'nin hikayesi ayrıca çocukların dahi hayatlarının tehlikeye atıldığını, kötü muameleye maruz kaldıklarını ve eşyalarına el konulduğunu gösteriyor.

12 Nisan 2013 tarihinde, 30 yaşlarında Suriyeli bir kadın olan Y., Uluslararası Af Örgütü'ne altı çocuğu ile birlikte İsviçre'deki eşinin yanına gitmek için Suriye'den ayrıldığını anlattı. Yaklaşık 30 kişiyle birlikte Türkiye'de küçük bir bota bindiler. Y., Agathonisi adası yakınında Yunan sahil güvenlik görevlilerinin onları korkutarak Türkiye'ye geri dönmelerini sağlamak için botlarını üstlerine sürdüklerini iddia etti. Oluşan karmaşa sırasında Y., 4 yaşındaki kızının denize düştüğünü söyledi:

"Yunan bir polis denize atladı ve kızımı kurtardı. Daha sonra bizi Agathonisi adasına götürdüler ve orada yedi gün kapalı tutulduk. Islanmış ve çok kirlenmiştik. Ancak dış alabileceğimiz bir yer yoktu ve bize kuru kıyafetler vermediler. Yemek bile vermediler, sadece su verdiler. Yanımda 100 Euro vardı. Hepsini kapalı tutulurken yiyecek almak için harcadım. Bir hafta sonra bizi Samos Adası'na götürdüler. Hiç param kalmamıştı, o yüzden yiyecek bile alamadım. Bir polis memuru çocuklarım için bisküvi getirdi."

İnsanların hayatının tehlikeye atıldığı benzer uygulamalar Meriç Nehri'ni geçtikten sonra yakalananlar tarafından da ifade edildi. Darfur'dan N., Uluslararası Af Örgütü'ne elleri bağlı bir şekilde nehrin ortasındaki küçük bir adaya bırakıldığını söyledi:

"Yunanistan'a ilk olarak 25 Aralık 2012 tarihinde İstanbul'da tanıştığım üç kişiyle birlikte geçmeye çalışmışım. Orestida'ya (Kumçiftliği) vardığımızda Yunan polisi tarafından yakalandık. Bizi polis merkezine götürdüler ve küçük bir odaya aldılar. Odada bizden başka yedi kişi daha vardı. İki Nijeryalı kadın, gerisi hep erkekti. Odada yaklaşık 14 saat tutulduk. Sanırım bize su ve ekmek getirdiklerinde öğleden sonra olmuştu. Getirdiklerini üzerimize attılar. Bize verdikleri tek şey oydu."

"Akşam saat 21:00 civarında Yunan polisi ellerimizi arkadan plastikle bağladı. Çantalarımızı çöpe attıklarını gördüm. Daha sonra bizi küçük bir otobüsle nehrin oraya geri götürdüler. Nehirde bizi bekleyen iki bot vardı. Nijeryalı kadınlardan birinin ellerini çözdüler, hasta görünüyordu. Daha sonra bizi zorla bota bindirdiler. Ellerim bağlı bir şekilde nehre düşmekten korktum. Nehrin ortasında, küçük bir adada bottan inmemizi söylediler ve sonra gittiler. Ellerimizi bile çözmediler; bizi öylece nehrin ortasında bıraktılar. Yaklaşık 40 dakika sonra Türkiyeli polisler (jandarma) bizi adada buldu."

Sudanlı 28 yaşındaki D., de benzer bir muameleden bahsetti. Uluslararası Af Örgütü'ne 2012 yılı Ağustos ayında Yunanistan polisinin kendisini Meriç Nehri'nin Türkiye tarafına bırakırken suya düştüğü için neredeyse boğuluyor olduğunu söyledi:

"(Yunan polis memurları) ellerimi bağladılar ve diğerleri ile birlikte bir bota bindirdiler. İngilizce bilen üç kişi dışında herkesin elleri bağlıydı. Onların ellerini neden çözdüklerini bilmiyorum. Botta iki Yunan polisi vardı. Nehrin Türkiye tarafına yaklaştığımızda, bazılarımızı kıyıya doğru ittiler. Ancak o sırada Türkiye"

tarafındaki jandarma görevlilerinin yakında olduğunu düşündüler, o nedenle hepimizi orada indirmediler. Biraz ileri gittik ve sonra polis kalanımızı bittan Türkiye tarafına doğru itti. Ama ben suya düştüm. Su göğsüme kadar geliyordu ve çok fazla akıntı vardı. Ellerim arkada bağlı bir şekilde sudan çıkmam çok zor oldu. Bazılarımız nehirde tek başlarına çıkamadılar; onlara yardım etmemiz gerekti."

Bu anlatımlarda yer alan ve Uluslararası Af Örgütü'nün görüşme yaptığı diğer kişiler tarafından öne sürülen iddialar, sadece insan hayatının açık bir şekilde hiçe sayıldığını değil, aynı zamanda geri itme uygulamaları sırasında insanların kötü muameleye maruz kaldığını, özel eşyalarına el konulduğunu ve uluslararası koruma ihtiyacı olan kişilerle refakatsiz çocuklar gibi özel ihtiyaç sahibi kişilerin belirlenmesi için tarama ve tespit işlemlerinin yapılmadığını gösteriyor. Bu uygulamalar insan haklarının ve Yunanistan'ın uluslararası hukuk altındaki yükümlülüklerinin ihlal edildiğini göstermektedir ve bunlara derhal son verilmelidir. Yunanistan yetkilileri bu tür iddiaları soruşturmalı ve sorumluları yargı önüne çıkarmalıdır.

3.2 GERİ İTME UYGULAMALARI SIRASINDA KÖTÜ MUAMELE

"Yunanistan polisinden su istedik, ama bize güldüler ve 'köpekler gibisiniz' dediler."

Filistinli X., 6 Mart 2013 tarihinde Ege Denizindeki bir Yunan adasının yakınlarında, iki aylık bir bebeğin de aralarında olduğu Filistinli ve Suriyeli 11 kişilik bir grupla Yunanistan'a gitmeye çalışırken, botlarının Yunanistan sahil güvenlik teknisiyle Türkiye sularına doğru geri çektiğini söyledi.

"Yunanistan sahil güvenlik botunu gördüğümüzde, aramızdan biri, bizi kurtaracakları ve Yunanistan'a götürecekleri umuduyla, bizim botumuzu deldi. Sahil güvenlik bizi kendi teknisine aldı; hiç bir şey sormadılar, sadece bizi dövdüler; yukarı bakmamızı, yüzlerine bakmamamızı söylediler."

27 yaşındaki Sudanlı E., Uluslararası Af Örgütü'ne 2013 yılı Şubat ayında, aralarında dört yaşlarında küçük çocukları olan üç ailenin de bulunduğu bir grupla, delik bir bot içinde Türkiye sularına bırakılmadan önce Yunanistan sahil güvenlik görevlileri elinde gördüğü muameleyi anlattı.

"Görevli beni çok kaba bir şekilde aradı. Yavaş olmasını söylediğimde bana tokat attı. Tokat attığında doğrudan yüzüne baktım... Sonra yüzüme vurmaya devam etti. Kızlarımdan biri bacağını tuttu ama onu kenara itti."

Suriyeli M. 2013 yılı Şubat ayında Sakız adasında üstü aranırken küçük çocuklarının önünde nasıl kötü muameleye maruz kaldığını anlatıyor. M., daha önce de ailesiyle 2012 yılı Kasım ayında Yunanistan sınır görevlileri tarafından Meriç Nehri üzerinden yasal olmayan bir şekilde Türkiye'ye geri itildiklerini anlattı.

Gerek kara sınırında gerekse denizde toplu olarak sınır dışı edildiklerini söyleyen hemen hemen herkes şiddet ve onur kırıcı muameleye ya bizzat kendilerinin maruz kaldıklarını ya da başkalarının maruz kaldığına şahit olduklarını anlattı. Görüşülenler kendilerine tokat atıldığını, dövüldüklerini veya hırpalandıklarını ifade ettiler. Görüşme yapılan kişilerin neredeyse tamamı arandıklarını; cep telefonlarına, paralarına, takılarına, kıyafetlerinin ve aile fotoğraflarının olduğu çantalarına el konulduğunu ya da bunların denize atıldığını söyledi. Görüşme yapılan iki kişi ise çıplak bir şekilde arandıklarını söyledi.

Türkiye'de sığınmacı olan 18 yaşında Afgan U., Uluslararası Af Örgütü'ne 19 Kasım 2012 tarihinde yasal olmayan bir şekilde Türkiye'ye geri itildikleri sırada Yunanistan sınır güvenlik görevlilerinin arkadaşısını dövdüğünü anlattı:

"Nehri gece geçtik ve neredeyse bir gün boyunca yürüdük. Bir Yunan şehrinin yakınında polis bizi yakaladı. Minibüs getirdiler ve bu minibüs ile bizi tekrar nehre geri götürdüler. Bizi aldıklarında polis aracında yaklaşık 20 kişi daha vardı. Hepsi Afgan'dı. Nehre vardığımızda bizi üç saat boyunca araçta tuttular. Minibüs çok kalabalık olduğundan nefes almak çok zordu ve berbat kokuyordu. Biz minibüsteyken, arkadaşım yardım istemek için BM'yi ve başka birkaç kuruluşu aradı. Aramayı yaptıktan kısa bir süre sonra, polis kapıyı açtı ve kimin aradığını sordu. Bizi teker teker dışarıya çıkarıp kimin aradığını sordular. Sanırım aramızdan biri kimin aradığını söyledi çünkü daha sonra arkadaşımı aldılar ve coplarla dövmeye başladılar. Daha sonra telefonlarımızı ve kemerlerimizi aldılar ve bizi Türkiye'ye geri gönderdiler."

4. TOPLU SINIR DIŞI İLE SONUÇLANAN TOPLAMA OPERASYONLARI

“Polisten korkuyoruz. Sokakta polis görsem, donup kalıyorum. Ne yapacağımı bilemiyorum. Yürümeye devam mı etmeliyim, yoksa geri mi dönmeliyim? Dışarı çıkmaya korkuyorum.”

R., yedi, beş ve bir yaşında üç çocuğu ile Atina'da bulunan 30'larında Suriyeli bir kadın.

Yunanistan, Meriç bölgesinde sınır kontrollerini sıkılaştırmanın yanı sıra, 2012 yılı Ağustos ayında düzensiz göçmenleri yakalamak ve idari gözetim altında kapatmak için şehirlerde yürüttüğü “toplama” operasyonlarını da yoğunlaştırdı. Uluslararası Af Örgütü'nün 2013 yılı Nisan ayında Atina'da görüştüğü göçmen ve mülteciler, Xenios Zeus adlı bu operasyonlar sırasında yakalanmaktan korktukları için dışarı çıkmadıklarını söylediler.

Uluslararası Af Örgütü 2013 yılı Mart ayında Türkiye'de yürüttüğü araştırma sırasında, bu tür operasyonların ardından Meriç Bölgesi'nde toplu olarak sınır dışı edildiklerini söyleyen Sudanlı iki kişi ile görüştü. D., 2008, C. ise 2006 yılından bu yana Yunanistan'da yaşıyordu. Her ikisi de Meriç Nehri üzerinden Türkiye'ye gönderilirken arkalarında eşleri ve çocuklarını (üç ve beş yaşlarında) bıraktıklarını söyledi. Bu tür hikayeler, durumlarını açıklama imkanı tanınmadan Türkiye'ye yasal olmayan şekilde sınır dışı edilme riski ile sadece Yunanistan'a yeni giriş yapan kişilerin değil, yıllardır orada yaşayan ve aile bağları kurmuş olan kişilerin de karşı karşıya olduğunu gösteriyor.

2008 yılından beri Yunanistan'da yaşayan D., 2012 yılı Ağustos ayında Atina'da çalıştığı oto yıkama yerinden polis tarafından alındığını anlattı. D., Uluslararası Af Örgütü'ne Yunanistan'da sığınmacı olarak kayıtlı olduğunu ancak yakalandığı sırada sığınmacı kartının evde olduğunu söyledi:

“Polise evde kırmızı kartım (sığınmacı kartı) olduğunu ve eşim ve çocuğum olduğunu söyledim. Ama beni dinlemediler, karnıma yumruk attılar ve beni otobüsün içine ittiler. Otobüste Sudanlı, Senegalli ve Bangladeşli yaklaşık 25 kişi vardı... Yaklaşık sekiz saat yol gittik. Daha sonra bizi çok kötü bir yerde tuttular. Sabaha doğru saat 1'de küçük araçlarla Türkiye sınırındaki nehre götürdüler. Beni Türkiye'ye göndermemeleri için yalvardım. Belgemi, eşimi ve çocuğumu anlattım; ve bilgisayarlarından kontrol etmelerini söyledim. Ama sesimi kesmemi söylediler.”

C. de polise, aynı şekilde, 2006 Ağustos ayından bu yana Yunanistan'da yaşadığını, sığınmacı kartının olduğunu ve Atina'da eşi ve çocuğu olduğunu anlatmaya çalıştığını aktardı. Ancak 2012 yılı Kasım ayındaki bir toplama operasyonu sırasında yakalanan diğer kişilerle birlikte gece karanlığında, Türkiye'ye gönderildiğini söyledi. Uluslararası Af Örgütü kendisiyle 2013 yılı Mart ayında Türkiye'de görüştüğü sırada, dört defa Atina'daki ailesinin yanına gitmeye çalışmış ancak hepsinde başarısız olmuştu. Uluslararası Af Örgütü bir sonraki ay, Atina'da, C.'nin eşi ve kızı ile

kaldıkları bodrum katındaki evlerinde görüştüğünde, C.'nin Meriç Nehri'ni geçerek tekrar yanlarına gelmeye çalıştığını öğrendi. Ancak, bu sefer Yunanistan'a geçmeden Türkiye'de jandarma tarafından yakalanmış ve Edirne'de idari gözetim altındaydı.

D. ve C.'nin her ikisi de Yunanistan'da sığınma başvurusunda bulduklarını söyledi. Bu da Yunanistan'dan sınır dışı edilmelerinin 1951 Mülteci Sözleşmesi'nin ve ilgili AB mevzuatının ihlal edildiği anlamına geliyor. Ayrıca Yunanistan'da yasal olmayan bir şekilde yaşayan diğer göçmenlerin de, özel durumları değerlendirilmeden benzer bir şekilde sınır dışı edilmeleri, toplu sınır dışı yasağının ve Yunanistan'ın AB mevzuatı altındaki yükümlülüklerinin ihlali anlamına gelmektedir.³²

5. SİĞİNMACI VE DÜZENSİZ GÖÇMENLERİN UZUN SÜRELİ KAPATILMASI (İDARİ GÖZETİM)

“Nasıl bir yasa bizi bir yıldır burada tutabilir? Katil değilim, suçlu değilim. Sadece göçmenim. Buraya sadece daha iyi bir hayat için geldim.”

Fylakio İdari Gözetim Merkezi'nde tutulan genç bir Afgan.

Uzun süreli ve ayırım gözetmeksizin tüm düzensiz göçmenlerin idari gözetim altında kapatılmaları uygulaması Yunanistan'ın göç politikasının önemli bir unsuru. AB mevzuatı³³ ve Yunanistan iç hukuku düzensiz göçmenlerin sınır dışı edilmeleri ya da geri gönderilmeleri amacıyla altı ay süreyle idari gözetim altında tutulmalarına izin vermektedir. Belli durumlarda bu süre en fazla 12 ay daha uzatılabilir.³⁴ 2012 yılı Ekim ayından bu yana sığınmacılar da 18 aya kadar idari gözetim altında tutulabiliyorlar.³⁵ Uluslararası Af Örgütü'nün 2013 yılı Nisan ayında Yunanistan'daki araştırma ziyareti sırasında görüştüğü düzensiz göçmenlerin ve sığınmacıların çoğu 6 ila 9 ay süreyle idari gözetim altında tutulduklarını belirttiler. Adalarda ise, idari gözetim kapasitesinin sınırlı olması sebebiyle, yakalananların, 7 ila 30 gün içinde ülkeyi terk etmeleri talimatıyla, daha erken serbest bırakılabildiği belirtilmektedir.³⁶ Bununla birlikte Yunanistan, AB'nin finansal desteği ile, mevcut olan altı büyük idari gözetim merkezinin kapasitesini 5,000'den³⁷ 10,000'e çıkarmayı amaçladığından, idari gözetim sürelerinin ileride daha da uzaması beklenebilir.³⁸

Yunanistan'da sadece düzensiz göçmen olarak buldukları için tekrar tekrar ve 18 aya dek uzayabilecek şekilde kapatılma ihtimalinin, Uluslararası Af Örgütü'nün görüştüğü mülteci ve göçmenlerde ciddi bir endişeye neden olduğu gözlemlendi. Neden bu kadar uzun süre idari gözetim altında tutulduklarını anlamakta güçlük çekiyor; kendilerine ne kadar daha tutulacakları yönünde herhangi bir bilgi verilmediğini söylüyorlardı.

“Dokuz aydır buradayım; bir dokuz ay daha beni burada tutabileceklerini söylüyorlar. Daha sonra Yunanistan'ı yedi gün içinde terk etmem için bana bir belge verecekler. Yedi gün içinde nasıl gidebilirim? Burada bir telefon görüşmesi bile yapmam mümkün değil. Beni yeniden yakalayacaklar.”

Meriç Bölgesi'ndeki büyük idari gözetim merkezlerinden birinde tutulan Gineli bir göçmen.

Uluslararası hukuk ve AB mevzuatına göre, her bir vakada, bir kişinin statüsü nedeniyle idari gözetim altına alınmasının gerekli ve orantılı olduğu ile daha az kısıtlayıcı tedbirlerin yeterli olmadığı, Yunanistan tarafından kanıtlanmalıdır.³⁹ Yunanistan yetkilileri hem yasalarda hem uygulamada idari gözetime alternatif tedbirlerin bulunmasını sağlamalıdır.⁴⁰ Ancak Yunanistan'da düzensiz göçmenler ve sığınmacılar, ülkeye düzensiz yollardan giriş yaparken ya da bu şekilde kalırken yakalandıkları takdirde doğrudan idari gözetim altına alınıyorlar. Uluslararası Af

Örgütü'nün görüştüğü mülteci ve göçmenlerin anlatıları, Yunanistan'da düzensiz göçmenlerin ve sığınmacıların idari gözetiminden sorumlu yetkililerin ifadeleri ile avukatlar ve sivil toplum kuruluşları ile yapılan görüşmeler, idari gözetim uygulamasına başvurmadan önce daha az kısıtlayıcı tedbirlerin neredeyse hiçbir zaman değerlendirilmediğini göstermektedir.⁴¹

Yunanistan'ın AB mevzuatı altındaki yükümlülükleri, sınır dışı işlemi makul bir süre içinde yerine getirilemediği takdirde, idari gözetim altına alınan kişilerin serbest bırakılmasını gerektirmektedir.⁴² Ancak idari gözetim merkezlerinin yetkilileri, ziyaret edilen merkezlerde tutulanlar, avukatlar ve yerel sivil toplum kuruluşları ile yapılan görüşmelerden edinilen bilgilere göre Somali ya da Eritre gibi geri gönderilmeleri mümkün olmayan ülkelere gelen kişilerin bile uzun süre idari gözetim altında tutulduklarını gösteriyor.

"Lütfen, (Yunanistan ve Avrupa Birliği) tüm yetkili kurumlar bizim durumumuzu değerlendirin. Gözaltında tutulduğumuz yeter.

- Bize yardım edin. Gidecek yerimiz yok, sınır dışı edilebileceğimiz bir yer yok (eğer mümkünse, sınır dışı edilmek için her hangi bir üçüncü ülkeyi seçeriz)"

14 Nisan 2013 tarihinde Meriç Bölgesi'nde bir idari gözetim merkezinde tutulan Eritreliiler tarafından Uluslararası Af Örgütü'ne verilen mektuptan.

Uluslararası Af Örgütü'nün Yunanistan'da ziyaret ettiği bazı idari gözetim merkezlerinde en fazla ihtiyaç duyulan diller için çevirmen bulunmuyordu ve göçmenler tutulan diğer kişiler için sıklıkla çevirmen olarak kullanıldıklarını söylediler. Yetkililerin, idari gözetim altındaki kişilerin hakları konusunda polis tarafından sözlü ve yazılı olarak bilgilendirildiklerini söylemelerine rağmen, görüşülen kişilerin çoğunun idari gözetim ile ilgili hakları ya da Yunanistan'daki iltica sistemi konusunda net bilgisi yoktu.⁴³

Uluslararası Af Örgütü, 2013 yılı Mayıs ayında, Meriç Bölgesi'nde idari gözetim altında tutulan sığınmacılara ücretsiz hukuki yardım sağlayan tek sivil toplum kuruluşu olan Yunanistan Mülteci Konseyi'nin 30 Nisan 2013 itibarıyla, fonlarının olmaması nedeniyle, bölgedeki çalışmalarına ara vermek zorunda kaldığını öğrenmiştir.⁴⁴

İdari gözetim altındayken iltica başvurusu yapan görüşmecilerin bir kısmı, 2012 yılı Ekim ayında sığınmacılar için idari gözetim süresinin uzatıldığını öğrenmelerinin ardından başvurularını geri çektiklerini ya da geri çekmek istediklerini söylediler. Uluslararası Af Örgütü'nün 17 Nisan 2013 tarihinde Komotini İdari Gözetim Merkezi'ne yaptığı ziyaret sırasında, iltica başvurularını incelemekle yetkili görevli, sığınmacılardan 17'sinin ilk görüşmeleri yapılmadan başvurularını geri çektiğini söyledi.

Gerçekten de idari gözetim altındayken iltica başvurusu yapmak istediğini belirten bir çok kişi Uluslararası Af Örgütü'ne, iltica başvuruları değerlendirilirken daha uzun süre kapalı tutulacaklarını düşündüklerinden, başvuruya çekindiklerini anlattılar. Yunanistan yetkilileri, Uluslararası Af Örgütü ile görüşmelerinde, sığınmacıların iltica başvuruları sonuçlanıncaya kadar idari gözetim altında tutulacaklarını doğrulamış; daha önce iltica sisteminin kötüye kullanıldığını ileri sürerek, bu uygulamanın gerekli olduğunu belirtmişlerdir.⁴⁵

Sığınmacı ve mültecilere hukuki yardım sağlayan bir sivil toplum kuruluşu olan AITIMA da 116/2012 sayılı kararname ile sığınmacıların idari gözetim süresinin 18 aya çıkarılmasının mültecileri idari gözetim altındayken iltica başvurusu yapmaktan caydırdığını teyit etmiştir. AITIMA, ayrıca,

Uluslararası Af Örgütü'ne, Atina yakınlarındaki Corinth İdari Gözetim Merkezi'nde ve Meriç Bölgesi'ndeki birçok kapatma yerinde, polisin iltica başvurusu yapmayan kişileri, aynı ülkelerden gelen ancak iltica başvurusunda bulunulandan daha erken serbest bıraktığını belirtmiştir. Bu uygulama, idari gözetim altındakilerin iltica başvurusu yapmaları durumunda daha uzun süre tutulacakları algısını yarattığından, bazılarının iltica başvurularını geri çekmelerine neden olmuştur.

Yunanistan, 2011 yılında, sığınma başvurularını alıp, birinci derecede değerlendirecek İltica Kurumu'nu oluşturdu.⁴⁶ Ancak bu kurum 7 Haziran 2013'e kadar çalışmaya başlamamıştı. İltica Kurumu direktörünün verdiği bilgiye göre, kurum şimdilik sadece Attica'daki bölgesel bürosu aracılığıyla başvuruları kabul edecek. Ülkenin başka yerlerinde idari gözetim altında tutulan kişilerin iltica başvurularını yapabilmeleri için Attica Bölgesi'ndeki bir merkeze transfer edilmeleri gerekecek. Haziran ayında Fylakio'daki İlk Aşama Kabul Merkezi ile İdari Gözetim Merkezinde seyyar bir birimin başvuruları almaya başlaması; gelecek aylarda da Alexandroupolis'te (Dedeağaç), Meriç, Rodopi ve Xanthi (İskeçe) bölgelerinin kapsayacak bölgesel bir büronun kurulması bekleniyor.⁴⁷ Ancak bu değişiklikler yapıncaya kadar, diğer bölgelerde tutulan ve iltica başvurusu yapmak isteyen kişilerin Attica'ya nasıl transfer edilecekleri ise şimdilik belirsizliğini korumakta.

5.1 İDARİ GÖZETİM KOŞULLARI

"Burada ölseniz kimse bilmez."

Meriç Bölgesi'nde Feres (Ferecik) Sınır Güvenlik Karakolu'nda idari gözetim altında tutulan Somalili bir erkek.

Yunanistan'a düzensiz giriş yaptıktan sonra ya da ülke içinde düzensiz durumdayken yakalanan mülteci ve göçmenler, doğrudan Türkiye'ye geri gönderilmedikleri takdirde idari gözetim altına alınmaktadırlar. Yunanistan'daki idari gözetim koşulları ve usul güvencelerindeki eksiklikler hem insan hakları örgütleri⁴⁸ hem de Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza ve Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT)⁴⁹ ve Avrupa Temel Haklar Ajansı⁵⁰ tarafından birçok kez eleştirildi. Son olarak Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü 25 Kasım-2 Aralık 2012 tarihleri arasında Yunanistan'da ziyaret ettiği 11 idari gözetim merkezinde koşulların uygun olmadığını belirtmiş; bazı merkezlerde açık havaya erişimin sınırlı olması, vakit geçirecek etkinliklerin olmaması, tuvaletlere erişimin sınırlı olması, ışıklandırmanın olmaması, ısıtma sisteminin ve sıcak suyun bulunmaması, verilen yemeklerin yetersiz ve kötü kalite olması, sabun ve diğer hijyen ürünlerinin olmaması, yeterince giyecek, ayakkabı ve battaniye bulunmamasına dikkat çekmiştir.⁵¹

2013 yılı Nisan ayında Uluslararası Af Örgütü, Meriç Bölgesi'nde ve yakınındaki Rodopi Bölgesi'nde üç idari gözetim merkezini (Komotini [Gümölcine] ve Fylakio idari gözetim merkezleri ve Fylakio İlk Aşama Kabul Merkezi⁵²), dört sınır güvenlik karakolunu (Metaxades [Tokmakköy]⁵³, Tycherö, Soufli [Sofulu], Feres [Ferecik]), ve bir polis merkezini (Iasmos [Yassıköy]) ziyaret etti. Bu yerlerde tutulanların bazıları Yunanistan'a gelişlerinden kısa bir süre sonra; çoğu ise Yunanistan Emniyeti tarafından şehirlerde gerçekleştirilen toplama operasyonları sırasında yakalanmıştı. Uluslararası Af Örgütü araştırmacıları ayrıca Midilli adasında, Ege Denizi üzerinden yeni gelenlerin idari gözetim altında tutulduğu Midilli Polis Merkezi'ni ziyaret etti.

Ziyaret edilen merkezlerin bazılarında (Iasmos, Midilli ve Tycherö) temiz hava almak ya da spor yapmak için kullanılabilir açık bir alan bulunmuyordu. Yetkililer de bu merkezlerin insanları ancak bir gece tutmak için tasarlandığını kabul etseler de, yoğunluğunu genç erkeklerin oluşturduğu fakat aynı zamanda kadın ve refakatsiz çocukların da aralarında bulunduğu göçmen ve mülteciler, daha büyük idari gözetim merkezlerinde yer olmadığı için, buralarda aylarca tutulabiliyorlardı.⁵⁴ Bahçesi olan diğer merkezlerde⁵⁵ tutulanlar ise, bahçe kullanımının serbest olduğu Fylakio İlk Aşama Kabul Merkezi dışında, düzenli olarak hava almaya çıkarılmadıklarını söylediler.

İdari gözetim altında tutulanların dış dünyayla iletişimleri de çok sınırlıydı. Merkezlerinin hemen hemen hepsinde cep telefonu kullanımı yasak ve kartlı telefonlarla yurtdışını aramak ise çok pahalıydı. Uluslararası Af Örgütü'nün görüştüğü kişiler 4 Euro değerindeki kartlarla yurtdışını aradıklarında sadece birkaç dakika konuşabildiklerini söylediler. Tutulanların çoğu paraları bittiğinde aylarca aileleri ile görüşemediklerini ifade ettiler. Somalili ve Afgan göçmen ve mültecilerin çoğu, geride bıraktıkları ailelerinin hala hayatta olup olmadığı konusunda haber alamadıkları için oldukça endişeliydiler.

"Hiç kimseyle konuşamıyoruz. Dışarıda ne oluyor bilmiyoruz. Televizyon ya da radyo yok. Tek yapabildiğimiz düşünmek. Çok fazla düşünüyoruz. İki Afgan kendilerini asarak intihar etmeye çalıştı. Burada hayat çok zor. Battaniyelerimiz dokuz aydır yıkanmadı."

2012 yılı Ağustos ayından bu yana Komotini (Gümülcine) İdari Gözetim Merkezi'nde tutulan Ruandalı bir erkek.

Yapılan onarımlara rağmen, depodan dönüştürülmüş Tychero Sınır Güvenlik Karakolu'nun duvarları küflü, yerleri kirli ve bazı hücreleri nemliydi. Feres ve Metaxades'de tutulanlar hücrelerinde tuvalet bulunmadığını ve tuvaleti kullanmak için polisi çağırılmaları gerektiğini söylediler. Ancak çağrılarının bazen saatlerce cevapsız kaldığını, bu yüzden idrarlarını şişelere yapmak zorunda kaldıklarını aktardılar.

İdari gözetim altında tutulan kişiler yeterli sağlık hizmetine erişimlerinin olmadığından da şikayet ettiler.⁵⁶ P., bir azınlık klanına mensup olduğundan Somali'nin Mogadişu şehrinden kaçmak zorunda kaldığını söyledi. Uluslararası Af Örgütü ile yaptığı görüşmede üç çocuğunu, güvenli bir yere yerleştirdiğinde yanına alabileceği düşüncesiyle, geride bıraktığını söyledi. Avrupa'ya ilk defa 2012 yılı Kasım ayında tanımadığı erkeklerden oluşan bir grupla Meriç Nehri'ni geçerek ulaşmaya çalıştığını anlattı. Yunanistan'a giriş yaptıktan kısa bir süre sonra tüm grubun Yunanistan polisi tarafından yakalandığını ve Türkiye'ye geri gönderildiklerini söyledi: *"Gece vaktiydi, o nedenle yürüyemedik ve geceyi nehrin kıyısında geçirdik. O gece, birlikte seyahat ettiğim iki erkek bana saldırdı. Bana tecavüz ettiler."*

Risklere rağmen, P. gücünü yeniden toplayarak Mart ayının başlarında sınırı tekrar geçmiş. Ancak Makedonya'ya gitmeye çalışırken, Yunanistan polisi tarafından tekrar yakalandığını anlattı. P. önce Makedonya sınırının yakınlarında iki hafta idari gözetim altında tutulduğunu; sonra Fylakio İdari Gözetim Merkezi'ne getirildiğini söyledi. Uluslararası Af Örgütü araştırmacıları 14 Nisan 2013 tarihinde kendisiyle görüştüğünde yaklaşık üç haftadır Fylakio'da bulunuyordu. P. uğradığı saldırıdan kaynaklandığını düşündüğü yoğun kanamalar yaşadığını belirtti. Merkezin müdürü, Uluslararası Af Örgütü'ne, merkezdeki doktorların P.'nin durumundan ve tedavi ihtiyacından haberdar olmaları gerektiğini söylemesine rağmen, P. ve birlikte tutulduğu diğer kadınlar, P.'nin tedavi edilmediğini belirttiler.

Uluslararası Af Örgütü'nün Komotini İdari Gözetim Merkezi'ndeki kapatma binalarına ve diğer merkezlerin çoğunda da hücrelerin içine girmesine izin verilmediğinden hijyen ve barınma koşullarının detaylı bir incelemesini yapmak mümkün olmadı. Komotini İdari Gözetim Merkezi'nde tutulanlar burada bir binada lağım sızıntısı olduğunu söylediler. Komotini, Fylakio [İdari gözetim merkezi], Metaxades, Feres, ve Tychero merkezlerinde tutulan kişiler, aylardır yıkanmayan şilteler üzerinde yattıklarından, sabun, şampuan ve ped gibi kişisel hijyen ürünlerinin bulunmadığından şikayet ettiler. Temizlik konusunda yaşanan sorunlar, görüşmeler sırasında birçok görüşmecide gözlemlenen deri ve solunum yolu problemlerine sebep olmuş olabilir.

İDARİ GÖZETİM ALTINDA TIBBİ DESTEK

Sınır Tanımayan Doktorlar (Médecins Sans Frontières - MSF) örgütü 2013 yılı Nisan ayına kadar Meriç Bölgesi'ndeki birçok idari gözetim merkezinde sağlık hizmetleri sunuyor ve kişisel hijyen ürünleri dağıtıyordu. İdari gözetim altında tutulanlar bunun aldıkları tek tıbbi yardım olduğunu belirttiler. MSF temsilcileri Uluslararası Af Örgütü'ne Meriç Bölgesi'ndeki merkezlerde yaşanan birçok sağlık sorununun (deri enfeksiyonları, sindirim sistemi ile ilgili sorunlar, üst solunum yolu enfeksiyonları, kas iskelet sorunları ve psikolojik şikayetler) uzun süre kapalı kalmaya ve kapatılma koşullarına bağlı olduğunu aktardı. Bu bilgi MSF'nin 2012 yılı Aralık ayı ve 2013 yılı Mart ayı arasında Meriç Bölgesi'nde idari gözetim altında tutulan hastalarla yaptığı yaklaşık 2.000 muayeneden alınan verilere dayanıyor. 2013 yılı Mart ayı itibarıyla, Yunanistan Hastalık Kontrolü ve Önlenmesi Merkezi'nin (KEELPNO) Meriç ve Rodopi bölgelerindeki merkezlerde tutulanlara sağlık hizmeti vermeye başlamasının ardından MSF bölgedeki faaliyetlerine son verdi. Ancak, Uluslararası Af Örgütü'nün daha sonra KEELPNO'dan edindiği bilgiye göre kurum daha fazla fonlarının olmaması nedeniyle 2013 yılı Nisan ayında bölgedeki sağlık hizmeti programına son verdi.⁵⁷

İdari gözetimdeki göçmen ve mültecilerin ne kadar süre boyunca tutulacakları konusunda kesin bilgilerinin olmaması, 18 aya kadar tutulma ihtimali, tutulma koşullarının kötü olması,⁵⁸ temiz havaya erişimin kısıtlı olması ve dış dünya ile sınırlı iletişim imkanı gibi etkenlerin tamamı bu kişilerin psikolojik durumunu ciddi bir şekilde etkilemektedir. Uluslararası Af Örgütü'nün gördüğü kişilerin çoğu uyuyamadıklarını ve çok sayıda intihar girişiminin bulunduğunu söylediler. Komotini İdari Gözetim Merkezi'nde çalışan psikologlar ve sosyal hizmet görevlileri merkezde karşılaştıkları psikolojik sorunlar arasında intihar, kendine zarar verme eğilimi ve kendini kesme/yaralama, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve uyku sorunlarının sıraladılar. KEELPNO, Meriç ve Rodopi bölgelerinde görevli sosyal hizmet çalışanlarına 2013 yılı Mart ve Nisan aylarında üç intihar girişimi rapor edildiğini aktardı.⁵⁹

5.2 ÇOCUKLARIN İDARİ GÖZETİM ALTINDA KAPATILMASI

Uluslararası hukuk uyarınca, devletler, çocuklar ile ilgili verecekleri her kararda "çocuğun yüksek yararını" gözetmek zorundadır.⁶⁰ AB mevzuatına göre refakatsiz çocukların ve çocuklu ailelerin idari gözetim altında kapatılmaları ancak son çare olarak düşünülmelidir.⁶¹ Ancak Uluslararası Af Örgütü'ne göre idari gözetim asla "yüksek yararlarına" olmayacağı için, çocuklar, özellikle de refakatsiz çocuklar, yasal statüleri ile ilgili olarak hiçbir zaman idari gözetime tabi olmamalıdır.⁶²

Yunanistan'da refakatsiz çocukların ve özel ihtiyaç sahibi diğer kişilerin tespit edilmesinde ciddi problemler bulunmaktadır. Bu kişiler tespit edilseler bile kendilerine verilen destek oldukça yetersizdir.⁶³ BMMYK tarafından sağlanan verilere göre, Yunanistan'da refakatsiz çocukların ve özel ihtiyaç sahibi sığınmacıların yerleştirilebileceği yerlerin toplam kapasitesi 2013 yılı Şubat ayı itibarıyla sadece 1.006 idi.⁶⁴

2011 yılı Ocak ayında "ülkeye yasal olmayan yollardan giriş yapan üçüncü ülke vatandaşlarının akışını etkin bir şekilde yönetebilmek amacıyla" İlk Aşama Kabul Kurumu oluşturulması için bir yasa çıkarıldı.⁶⁵ Diğer görevlerinin yanı sıra bu Kurum, yeni gelenlerin kimliklerini ve uyruklarını teyit etmek ve kayıt altına almak, onları hakları ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirmek ve özel ihtiyaç sahibi kişileri tespit etmekle görevlendirilmiştir. İlgili yasa uyarınca ülkeye yeni giriş yapanlar ilk aşama kabul merkezlerinde 25 güne kadar tutulabilirler.

İlk aşama kabul merkezlerinden ilki 2013 yılı Mart ayında Fylakio'da hizmete başladı. Uluslararası Af Örgütü'nün 2013 yılı Nisan ayındaki ziyareti sırasında, burası, sadece merkez kurulduktan sonraki süreçte ve Meriç Bölgesi'nde yakalanan kişileri kabul ediyordu. Bu nedenle başka bölgelerdeki

toplama operasyonları sırasında yakalanan refakatsiz çocuklar gibi özel ihtiyaç sahibi birçok kişi, Fylakio'daki kabul merkezinde değerlendirilmeye alınmak yerine, doğrudan idari gözetim merkezlerine gönderiliyorlardı. Uluslararası Af Örgütü'nün ziyareti sırasında, göçmen ve mültecilerin yoğunlukla giriş yaptığı ve daha fazla girişin yapılması muhtemel görülen adalar da dahil olmak üzere, Yunanistan'da Fylakio dışında bir ilk aşama kabul merkezi bulunmuyordu. İlk Aşama Kabul Kurumu'nun direktörü, Uluslararası Af Örgütü'nün bilgi talebine cevaben, en geç Haziran ayının sonunda Sakız (Chios) ve Sisam (Samos) adalarında seyyar birimler kurulmasını beklediklerini belirtti.⁶⁶

Yetişkinlerin tutulduğu Tychero, Fylakio [idari gözetim merkezi] ve Komotini gibi merkezlerde, bazı gençler, Uluslararası Af Örgütü'ne, çocuk olduklarını söylediler. Bazıları 18 yaşının altında olduğunu söyledikleri halde yetkililer tarafından dinlenmediklerini ifade ederken, diğerleri psikolojik ya da gelişimsel faktörler dikkate alınmadan, sadece diş muayenesi ya da kemik gelişimine bakan radyoloji testlerine dayanan yaş tespitlerine göre yetişkin olduklarına kanaat getirildiğini söyledi.⁶⁷

Uluslararası Af Örgütü'nün Soufli Sınır Güvenlik Karakolu'nu ziyareti sırasında, Afganistan'dan gelen dört genç erkek burada üç aydan fazla bir süredir tutuluyordu. 18 yaşının altında olduklarını söyleyen gençler, yetişkinlerden ayrı; yürünecek pek bir yeri olmayan küçük bir hücreyi paylaşıyorlardı. Yetkililer, Uluslararası Af Örgütü'ne, aralarında 18 yaşından küçük olduğu teyit edilen biri için çocuk bakım evinde bir yer bulunduğunu ve yakında oraya transfer edileceğini bildirdi. Bununla birlikte, yapılan tıbbi testlerin ardından bir gencin yaşının 18'in üstünde olduğuna karar verilirken; diğer iki genç ise hala yaş testlerinin sonucunu bekliyorlardı. Merkezin tel örgülü bir bahçesi olmasına rağmen, gençler hava çok soğuk olduğundan, temiz hava almak ya da spor yapmak için düzenli olarak bahçeye çıkamadıklarını söylediler.

Çocuk oldukları tespit edilenler de, kendileri için çocuk bakım evlerinde yer bulununcaya kadar, uygun olmayan koşullarda idari gözetim altında tutulmaya devam ediyorlar. 2013 yılı Mayıs ayında Uluslararası Af Örgütü, Yunanistan'daki BMMYK ofisinden, çocuk bakım evlerinin işletim masraflarını karşılayacak fon ihtiyacı nedeniyle, çocuklar için zaten oldukça sınırlı olan bakım yerlerinin daha da azaldığını öğrendi. Fon sıkıntısının, Yunanistan hükümetinin AB tarafından sağlanan fonları bakım evlerini işleten kuruluşlara dağıtımındaki gecikmelerden kaynaklandığı belirtilmekte.⁶⁸ Bu durum nedeniyle, 2013 yılı Mayıs ayında Midilli adasındaki Agiassos gibi bazı çocuk bakım evlerinin yeni gelen çocukların kabulüne son vermek zorunda kaldıkları bildirildi.⁶⁹

Uluslararası Af Örgütü, Iasmos Polis Merkezi'nde tutulan 16 ve 17 yaşlarında iki refakatsiz çocukla görüştü. Çocuklar daha önce Komotini İdari Gözetim Merkezi'nde tutulmuş, ardından çocuk olduklarının belgelenmesiyle, yetişkinlerden ayrı tutulmaları için Iasmos'a nakledilmişlerdi. Afganistan'dan gelen H., 2012 yılı Ağustos ayında Atina'da bir toplama operasyonu sırasında yakalanmış. Uluslararası Af Örgütü'ne, yetkililere defalarca çocuk olduğunu söylediğini ancak dinlenmediğini söyledi. Ancak yetişkinlerin yanında sekiz aydan fazla tutulmasının ardından, Yunanistan Mülteci Konseyi'nin girişimiyle çocuk olduğu belgelenmişti.

Uluslararası Af Örgütü kendileri ile görüştüğünde, iki çocuk Iasmos'da yan yana iki hücrede tutuluyor ve beton zeminin üzerine konmuş döşeklerde yatıyordu. Merkezin egzersiz yapılabilecek ya da serbest zaman geçirilebilecek bir bölümü ya da bahçesi bulunmuyordu. H. yaklaşık bir aydır orada tutulurken, Fil Dişi Sahili'nden olan diğer çocuk ise birkaç haftadır oradaydı. Her ikisinin de bir çocuk bakım evinde yer açılana kadar daha ne kadar Iasmos'da tutulacakları konusunda bir bilgileri yoktu. Her iki çocuk da oldukça endişeli ve psikolojik destek ihtiyacı içinde görünüyordu.

6. SONUÇ: AB'NİN DIŞ SINIRLARI İÇİN ORTAK SORUMLULUK

“Şimdiden, gönderilme öncesi idari gözetim merkezleri, ilk aşama kabul merkezleri, yeni bir iltica kurumu ve temyiz birimi oluşturuldu. Yunanistan'a gelen herkesi en iyi şekilde idare ediyoruz ... Onları insani bir şekilde ikna etmeye çalışıyoruz ... Yunanistan şu an krizde olduğundan ve – birçoğunun arzusu olan – diğer Avrupa ülkelerine geçişlerine izin vermeyeceğimizden buraya gelmemeleri gerektiği mesajını iletmek için.”

Tümgeneral E. Katriadakis, Kamu Düzeni ve Vatandaşları Koruma Bakanlığı, 5 Haziran 2013⁷⁰

AB'nin güney sınırındaki diğer ülkelerde olduğu gibi, Yunanistan da, çoğu orada kalmak yerine diğer AB ülkelerine geçmek isteyen çok sayıda göçmen ve mülteci ile karşı karşıya kalmakta. Bu, özellikle ekonomik krizden ciddi şekilde etkilenen bir AB üyesi olarak Yunanistan için oldukça zor bir sorumluluk.

Avrupa Komisyonu, gerek finansal destek sağlayarak gerekse Frontex ve Avrupa İltica Destek Ofisi (EASO) aracılığıyla teknik yardım sağlayarak Yunanistan'ı göç ve iltica alanında uzun süredir desteklemekte. Bununla birlikte Yunanistan'a bu konuda sağlanan destek, daha çok, sınır kontrollerini ve idari gözetim kapasitesini artırarak, Avrupa'nın dış sınırlarını “korumaya” yönelik.⁷¹ Komisyon'un Geri Dönüş (*Return Fund*) ve Dış Sınırlar (*External Borders Fund*) Fonlarından Yunanistan'a 2011 yılından 2013 yılının sonuna dek sağladığı fon yaklaşık 227.576.503 Euro iken,⁷² aynı dönemde Yunanistan'a Avrupa Mülteci Fonu'ndan verilen destek sadece 19.950.000 Euro oldu.⁷³ Uluslararası Af Örgütü'nün bu araştırmasının gösterdiği üzere, sınır kontrolü ve idari gözetim üzerine odaklanılması, Yunanistan'ın Türkiye sınırında insanların yaşamlarını kaybetmelerine ve insan hakları ihlallerine neden olmaktadır.

AB ve üye devletler, Yunanistan hükümetine, yasal statüleri ne olursa olsun tüm göçmen ve mültecilerin haklarının güvence altına alınması için destek olmalı. AB'nin sınırlarını kapatmak yerine sığınmacılar, mülteciler ve uluslararası korumaya ihtiyacı olan diğer kişiler için kabul kapasitesini

artırmak, kabul koşullarını iyileştirmek ve Yunanistan sınırında özel ihtiyaç sahibi göçmenlerin ve uluslararası korumaya ihtiyacı olan kişilerin tespit edilmesini sağlamak asıl hedef olmalı. AB, aynı zamanda, Yunanistan'ın karşı karşıya olduğu göçün yönetimi için, sorumluluk paylaşımında yeni yollar bulmaya çalışmalıdır.

TAVSİYELER

Yunanistan Hükümetine:

- Ege Denizi'nde ya da Türkiye ile kara sınırında yakalanan herkesin, uluslararası korumaya başvurabilmeleri ya da diğer koruma ihtiyaçlarını açıklayabilmeleri için, bireyselleştirilmiş prosedürlere erişimlerinin olmasını garanti altına alın;
- Ege Denizi'nde ya da Türkiye ile kara sınırında yakalanan herkesin sınır dışı kararına karşı etkin bir hukuk yoluna erişiminin olmasını garanti altına alın;
- Yunanistan'ın Türkiye ile kara sınırı ve Ege Denizi'ndeki toplu sınır dışı uygulamaları (geri-itme) ve kötü muamele iddialarını araştırın ve sorumluları yargılayın;
- Düzensiz göçmenlerin ayırım gözetilmeksizin ve otomatik olarak idari gözetim altına alınmalarına son verin; idari gözetime alternatif tedbirler geliştirin;
- İdari gözetim altındayken ilticaya başvuran kişilerin, sistematik olarak uzun süre tutulması uygulamasına son verin ve sığınmacılar ve diğer özel ihtiyaç sahipleri için kabul kapasitesini artırın;
- Çocukların idari gözetim altına alınmalarını kanunen yasaklayın ve uygulamada da buna son verin; refakatsiz çocuklar için bakım evi kapasitesini artırın;
- İdari gözetim merkezlerinin temizliğini ve idari gözetim altında tutulanların sağlık hizmetine, hijyenik ürünlere ve temiz hava almak ve egzersiz için açık alanlara erişimlerini sağlayarak, tutulma koşullarını iyileştirin;
- İdari gözetim merkezlerinde çevirmen bulundurarak ve herkesi idari gözetim altına alınma nedeni, süresi, avukata erişim, idari gözetim kararına itiraz ve iltica taleplerine ilişkin hakları konusunda bilgilendirerek, idari gözetim ile ilgili usul güvencelerini sağlayın;
- İdari gözetim altına alınan tüm göçmenlerin aileleri, konsolosluklar ve avukatlar ile düzenli ve ücretsiz bir şekilde iletişim kurabilmelerini sağlayın;
- Göçmen ve sığınmacıların idari gözetim altında tutuldukları tüm yerlerin bağımsız olarak izlenmesine izin verin;
- İlk Aşama Kabul Kurumu'nun, Yunan adalarına yeni gelen göçmenleri hakları konusunda bilgilendirerek, sağlık hizmetlerine erişimlerini sağlayarak ve tespit edilenleri gerekli yerlere yönlendirmek üzere uluslararası korumaya ihtiyaç duyanları ve özel ihtiyaç sahiplerini tespit ederek, etkili hizmet vermesini sağlayın.

Türkiye Hükümetine:

- Geri gönderme merkezlerinde tutulan herkesin, anlayabileceği bir dilde, idari gözetim ve sınır dışı kararlarına karşı yasal başvuru mekanizmaları ve ilticaya başvuru gibi hakları konusunda bilgilendirilmelerini garanti altına alın;
- Uluslararası korumaya ihtiyacı olan hiç kimsenin, zulüm ya da başka ağır zararlar karşılığıyla ihtimali bulunan bir ülkeye geri gönderilmemesini garanti altına alın;
- Göçmenlerin idari gözetim altında tutulduğu tüm yerlerin bağımsız bir şekilde izlenmesini sağlayın.

Avrupa Birliği ve üye devletler:

- Uluslararası koruma standartlarını ve sığınmacıların ihtiyaçlarını gözeterek, sığınmacılar konusunda sorumluluğu üye devletler arasında eşit bir şekilde paylaşın;
- Sığınmacılar ve diğer özel ihtiyaç sahiplerine yönelik kabul kapasitesini artırabilmesi için Yunanistan'ı destekleyin;
- Refakatsiz çocukların yaşlarına uygun yerlerde bakım altına alınabilmesi amacıyla çocuk bakım evi kapasitesini artırabilmesi için Yunanistan'ı destekleyin;

- İhtiyaç duyan mültecilere, sığınmacılara ve düzensiz göçmenlere sağlık hizmeti ya da konaklama gibi asgari hizmetleri sağlayabilmesi için Yunanistan'a destek olun;
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın kararlarına uyarak sığınmacıları Yunanistan'a geri göndermemeye devam edin ve bu sığınmacıların sorumluluğunu üstlenin;⁷⁴
- Yunanistan'da göçmenlerin ve mültecilerin başta idari gözetim altındakiler olmak üzere durumlarını izlemeye devam edin ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma (258. Madde) uyarınca Komisyon'dan beklenen uygun adımları atın.

Frontex'e:

- Yunanistan'daki misafir personel ve sivil toplum kuruluşları ile medya gibi üçüncü tarafların kötü muamele ve toplu sınır dışı iddialarını sonuç alınıncaya kadar şeffaf bir şekilde takip edin.

TANIMLAR

Mülteci insan hakları ihlal edildiği için kendi ülkesinden kaçmak zorunda olan kişidir. Bu, temel özgürlüklerinden mahrum bırakılmış, ayrımcılığa uğramış, ya da kimlikleri, inançları veya fikirleri nedeniyle şiddete maruz kalmış olmaları; ancak hükümetleri tarafından koruma sağlanmıyor veya sağlanamıyor olması anlamına gelir. **İltica prosedürleri** bir kişinin mülteci kavramının yasal tanımına uyup uymadığının tespit edilmesi için tasarlanmıştır. Bir ülke, bir kişiyi mülteci olarak tanıdığı anda, geldiği ülkenin sağlaması gereken koruma yerine ona **uluslararası koruma** sağlar.

Sığınmacı uluslararası korumaya başvurmak için kendi ülkesini terk eden ancak henüz mülteci olarak tanınmamış kişilere denir. Sığınmacı, iltica başvurusunun incelendiği süre içinde, menşei ülkesine geri dönmeye zorlanamaz.

Göçmen çalışmak, okumak ya da ailevi nedenlerle başka bir ülkede yaşamak için kendi ülkesini terk eden ve uluslararası koruma ihtiyacı olmayan kişilere denir. Geçerli bir vize ya da oturma izni ile bir ülkede kalmasına izin verilen göçmene **düzenli göçmen** denir. **Düzensiz göçmen** bir ülkeye izin almadan giren kişilere (örneğin seyahat belgesi ya da geçerli bir vizesi olmadan ya da sınırların yasal giriş noktası olmayan kısımlarından ülkeye giren) ya da ülkeye düzenli yollardan girmiş olmakla birlikte orada kalmak için artık izni olmayan kişilere (örneğin vizelerinin süresi dolduğu için) denir. Hükümetler kendi yetki alanları içinde statülerine bakmaksızın herkesin haklarını gözetmek zorundadır. Düzensiz göçmenler kötü muameleye maruz bırakılmamalı ve özgürlüklerinden keyfi bir şekilde mahrum edilmemelidir. Geldikleri ülkeye geri gönderilmeleri gerekmesi durumunda, bu işlem o ülkenin insan hakları yükümlülüklerine uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

Geri gönderme (Refoulement) bir kişinin ağır insan hakları ihlallerine maruz kalma ihtimali olan bir ülkeye zorla geri gönderilmesi anlamına gelir. Bu durumdaki kişilerin uluslararası koruma hakları vardır; mülteci ve sığınmacıların kaçtıkları ülkelere geri gönderilmeleri uluslararası sözleşmeler uyarınca yasaklanmıştır – buna **geri göndermeme (non-refoulement)** ilkesi denir. Bu ilke aynı zamanda mülteci teriminin yasal tanımını karşılamasalar da, işkence ya da ölüm cezası gibi ağır insan hakları ihlallerine uğrama riski bulunan kişiler için de geçerlidir. **Dolaylı geri gönderme** bir ülkenin, bir kişiyi, ağır insan hakları ihlallerine uğrama ihtimali olan bir üçüncü ülkeye geri gönderilebileceği, başka bir ülkeye zorla göndermesi anlamına gelir ve bu da uluslararası yasalar uyarınca yasaklanmıştır.

Toplu sınır dışı bir grup kişinin (göçmen, sığınmacı ve/ya mülteci) her bir vaka ayrı ayrı incelenmeksizin ve her kişinin durumu ayrı ayrı değerlendirilmeksizin, toplu olarak sınır dışı edilmeleri anlamına gelir. Toplu sınır dışı uluslararası sözleşmeler uyarınca yasaklanmıştır.

Bu raporda, zulüm ya da çatışmalardan kaçan kişiler, resmi olarak mülteci statüsü alıp almadıklarına bakılmaksızın, mülteci olarak tanımlanmaktadır. 'Göçmen' terimi, ülkeye nasıl girdiklerine ya da ülkede yasal bir şekilde kalıp kalmadıklarına bakılmaksızın, Türkiye ve Yunanistan arasındaki sınırı ekonomik nedenlerle geçen ya da geçmeye çalışan kişileri tanımlamak için kullanılmıştır.

DİPNOTLAR

¹ BM Genel Kurulu, *Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun raporu: Ek – Yunanistan: Yunanistan hükümetinin Özel Raportörün raporuna cevabı*, 19 Nisan 2013, Paragraf 11: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.5

² Frontex'in göç rotaları haritasına göre, Bulgaristan, Kıbrıs ve Yunanistan'ın dahil olduğu Doğu Akdeniz Rotası, 37.220 düzensiz giriş ile 2012 yılında AB'ye en çok düzensiz girişin tespit edildiği yoldu. Orta Akdeniz Rotası (İtalya ve Malta) ise 10.380 düzensiz giriş tespiti ile en sık kullanılan ikinci rotaydı. Göç Rotaları Haritası'na şu linkten erişilebilir: <http://www.frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map>. Ayrıca bkz. Avrupa Komisyonu, *Schengen Bölgesi'nin işleyişine dair ikinci yarı yıllık rapor 1 Mayıs 2012-31 Ekim 2012*, 23 Kasım 2012, sayfa 2-3: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/news/pdf/2_en_act_part1_v7_schengen.pdf; Avrupa Komisyonu, *Schengen Bölgesi'nin işleyişine dair üçüncü yarı yıllık rapor 1 Kasım 2012-30 Nisan 2013*, 31 Mayıs 2013, sayfa 2: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/doc_centre/borders/docs/third_biannual_report_on_the_functioning_of_the_schengen_area_en.pdf; Frontex, *Yıllık Risk Analizi 2013*, Nisan 2013, s. 20: http://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2013.pdf. and PACE, *Göç ve iltica: Doğu Akdeniz'de tırmanan gerginlik*, 23 Ocak 2013: <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=19349&lang=en>.

³ Örneğin bkz., BM Genel Kurulu, *Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu: Ek – Türkiye*, 17 Nisan 2013, Paragraf 60: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2 ve Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Ağı (Euro-Mediterranean Human Rights Network), *AB –Türkiye Geri Kabul Anlaşması – Göçmenlerin, mültecilerin ve sığınmacıların haklarını gözardı mı ediyor?*, 20 Haziran 2012, sayfa 9-10: <http://www.euromedrights.org/eng/2013/06/20/an-eu-turkey-readmission-agreement-undermining-the-rights-of-migrants-refugees-and-asylum-seekers/>. İdari gözetim altındayken uluslararası korumaya erişimin önündeki zorluklar yerel hukuki yardım kuruluşları Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Mülteci-Der ile yapılan görüşmelerde de teyit edilmiştir. Güncel bilgi edinmek üzere, bu kuruluşlarla sırasıyla en son 30 Mayıs 2013 ve 18 Haziran 2013 tarihlerinde görüşülmüştür.

⁴ Mülteci, göçmen ve raporda kullanılan diğer terimlerin açıklamaları için lütfen raporun Tanımlar bölümüne bakınız.

⁵ Avrupa Birliği Üye Devletlerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı (Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union)

⁶ Mayın ve Parça Tesirli Bomba İzleme Örgütü (Landmine & Cluster Munition Monitor), Yunanistan'ın, Türkiye ile sınırındaki 57 bölgeye döşediği anti personel mayınların temizliğini 2009 yılında tamamladığını bildiriyor: http://www.the-monitor.org/custom/index.php/region_profiles/print_theme/1822#_ftnref11

⁷ Avrupa Komisyonu, *Komisyon AB'de serbest dolaşım üzerine bildiriyor*, 3 Haziran 2013: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-496_en.htm. Meriç Bölgesi'ndeki Orestiada ve Alexandroupolis Emniyet Müdürlükleri'nin sırasıyla 14 Nisan ve 16 Nisan 2013 tarihlerinde sağladığı bilgiye göre, Uluslararası Af Örgütü'nün yaptığı araştırma gezisi sırasında, Aspida (Kalkan)

Operasyonu kapsamında bölgeye atanan ek sınır görevlileri yaklaşık 800 civarındaydı.

⁸ Frontex, *2013 Yıllık Risk Analizi, Nisan 2013*, sayfa 20:

http://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2013.pdf

⁹ İlgili istatistiklere Yunanistan Emniyeti'nin internet sitesinden erişilebilir:

http://www.astynomia.gr/images/stories//2013/statistics13/stat_allod/etsynora.JPG

¹⁰ Hürriyet Daily News, *Refugee boat sinks in Aegean Sea: 1 dead, 5 missing* (Ege'de mülteci botu battı: 1 ölü, 5 kayıp), 6 Haziran 2013: <http://www.hurriyetdailynews.com/refugee-boat-sinks-in-aegean-sea-1-dead-5-missing.aspx?pageID=238&nid=48314>; EnetEnglish.gr Greek Independent Press, *6-year-old drowns off Farmakonisi coast* (Farmakonisi açıklarında 6 yaşında bir çocuk boğuldu), 15 Mayıs 2013: <http://www.enetenglish.gr/?i=news.en.article&id=920>; Al Arabiya News, *Syrian refugees drown on their way to Greece* (Suriyeli mülteciler Yunanistan'a giderken boğuldu), 21 Mart 2013: <http://english.alarabiya.net/en/News/2013/03/21/Syrian-refugees-drown-on-their-way-to-Greece.html>; Kayiki Basın Açıklaması, *Yas Tutmak Yeterli Değil!*, 18 Ocak 2013: http://www.proasyl.de/fileadmin/fm-dam/NEWS/2013/KAYIKI_BASIN_ACIKLAMASI_Yas_Tutmak_Yeterli_Degil_18.01.2013.pdf; Uluslararası Af Örgütü (Livewire blogu), *I want all the world to know about us* ('Tüm dünyanın durumumuzu bilmesini istiyorum') 18 Şubat 2013: <http://livewire.amnesty.org/2013/02/18/i-want-all-the-world-to-know-about-us/>; ve Hürriyet Gündem, *63 göçmenin ölümüyle ilgili 9 kişi gözaltında*, 22 Mayıs 2012: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/23343092.asp>.

¹¹ Frontex'in internet sitesinde bu iki operasyon ile ilgili verilen en son bilgiye göre, Yunanistan ve Bulgaristan'ın Türkiye ile sınırlarını kapsayan Poseidon Kara Operasyonu'nun 2011 yılı bütçesi yaklaşık dokuz milyon Euro'ydu. Poseidon Deniz Operasyonu'nun 2010 yılı bütçesi ise 12.4 milyon Euro'nun üzerindeydi: <http://www.frontex.europa.eu/operations/archive-of-operations/?year=®ion=&type=&host=Greece>.

¹² Frontex'in Meriç Bölgesi'ndeki Alexandroupolis'te görevli Operasyonel Koordinatörü tarafından 17 Nisan 2013 tarihinde sunulan bilgiye dayanmaktadır.

¹³ Uluslararası Af Örgütü Avrupa Birliği Kurumları Ofisi'nin 13 Mayıs 2013 tarihli bilgi talebine cevaben Frontex Genel Direktörü tarafından 6 Haziran 2013 tarihinde iletilen mektupta "devam eden bir ortak operasyonda görevlendirilen uzman sayısı ve teknik destek konusundaki detaylı veriler, operasyonun amaçlarının başarıya ulaşmasını tehlikeye atabileceği için, kamuoyuna açıklanamaz" denmektedir.

¹⁴ Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin 2007/2004 sayılı Konsey düzenlemesini değiştirerek Avrupa Birliği Üye Devletlerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı'nı oluşturduğu 25 Ekim 2011 tarihli ve 1168/2011 sayılı düzenlemesi: http://frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/frontex_amended_regulation_2011.pdf.

¹⁵ Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı (2000/C 364/01): http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf.

¹⁶ Frontex, *Frontex'in Ombudsman'ın kendi inisiyatifinde yürüttüğü incelemeye cevabı 01/5/2012/BEH-MHZ*, 29 Mayıs 2012: http://www.ombudsman.europa.eu/en/cases/correspondence.faces/en/11758/html_bookmark.

¹⁷ Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı Madde19(1) toplu sınır dışı uygulamalarını (geri itme) yasaklamaktadır. Temel Haklar Şartı'na dair 2007 Aralık ayında Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde

yayınlanan açıklamalar bu maddenin amacının "her bir sınır dışı kararının ayrı bir inceleme sonucunda alındığını güvence altına almak" olduğunu belirtir. Açıklamalar ayrıca Madde 19(1)'in Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 4. Protokolünün toplu sınır dışı ile ilgili olan 4. Maddesi ile aynı anlam ve kapsama sahip olduğunu belirtmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadı 4. Protokolün 4. Maddesi'nin nasıl yorumlanması gerektiği konusunda detaylı olarak yol göstermektedir. Örneğin bkz. Hirsi Jamaa ve diğerleri ve İtalya (Başvuru numarası 27765/09). Yunanistan 4. Protokolü imzalamamış olsa da AB Temel Haklar Şartı'nda yer alan toplu sınır dışı yasağına uymak zorundadır. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı (2000/C 364/01): http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf ve Temel Haklar Şartı'na dair Açıklamalar (14.12.2007): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0017:0035:EN:PDF>.

Avrupa Parlamentosu'nun İç Politikalar Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı bir çalışmaya göre de, Temel Haklar Şartı Madde 19(1) devletleri "her bir sınır dışı kararında, [sınır dışı edilmesi] söz konusu kişinin karar verilmeden önce [hukuki olarak] temsil edilmesi ve sınır dışına karşı argümanlarını ileri sürebilmesi için gerçek bir imkan tanımakla" yükümlü kılar. Çalışma ayrıca aynı standartın "düzensiz olarak ülke içinde bulunan ve hatta ülkeye henüz giriş yapmış olan ve sınırda ya da sınırın yakınında bulunan kişiler" için de geçerli olduğunu belirtmektedir. Avrupa Parlamentosu, Politika Departmanı C: Vatandaşların Hakları ve Anayasal Konular, Temel Özgürlükler, Adalet ve İçişleri, *AB Temel Haklar Şartı'nın Uygulanması ve AB İç İşleri Kurumları Frontex, Europol ve Avrupa İltica Destek Bürosu üzerindeki etkisi*, Ağustos 2011, sayfa 54, : http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dv/02_study_fundamental_rights_02_study_fundamental_rights_en.pdf.

Yunanistan'ın AB mevzuatı kapsamında hareket ettiği durumlarda, Temel Haklar Şartı'nın toplu sınır dışı (Madde 19) ve diğer temel haklar (örneğin, iltica etme hakkı ile ilgili Madde 18 ve etkili başvuru ve adil yargılanma hakkı ile ilgili Madde 47) ile ilgili maddeleri bağlayıcı olacaktır. Örneğin bkz. Avrupa Birliği Adalet Divanı Kararı, *Åklagaren ve Hans Åkerberg Fransson*, Dava C-617/10, 26 Şubat 2013, Paragraf 21. Meriç Bölgesi'nde ve Ege Denizi'ndeki geri-iltme vakalarında geçerli olabilecek AB mevzuatı arasında örneğin, 2011 Vasıf Yönergesi (Üçüncü ülke vatandaşları ya da vatansız kişilerin uluslararası korumadan yararlanan kişiler olarak nitelendirilmeleri ile mülteci ve ikincil koruma statüleri ve sağlanacak korumanın içeriğine ilişkin asgari standartlar hakkında 13 Aralık 2011 tarih ve 2011/95/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönergesi), 2005 Usul Yönergesi (Üye Devletlerde mülteci statüsü verilmesi ve bu statünün geri alınması ile ilgili asgari standartları belirleyen 1 Aralık 2005 tarihli ve 2005/85/EC sayılı Yönerge) , ve 2006 Schengen Sınırlar Kanunu (Kişilerin sınırlardan geçişini düzenleyen bir Birlik kanunu tahsis edilmesi için 15 Mart 2006 tarihli ve 562/2006 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi yönergesi) bulunmaktadır.

¹⁸ Örneğin bkz., BM Genel Kurulu, *Mültecilerin Hukuki Statüsü'ne İlişkin Sözleşme*, 28 Temmuz 1951, Birleşmiş Milletler, Antlaşma Serisi, Cilt 189, sayfa 176, Madde 33(1): <http://www.refworld.org/docid/3be01b964.html>; Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı (2000/C 364/01): http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. Maddesi; Üye Devletlerde mülteci statüsü verilmesi ve bu statünün geri alınması ile ilgili asgari standartları belirleyen 1 Aralık 2005 tarihli ve 2005/85 sayılı Yönerge; ve Üye Devletlerde yasadışı ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin ortak standartlar ve usuller hakkında 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönergesi.

- ¹⁹ BMMYK, *Syrians in Greece: Protection Considerations and UNHCR Recommendations* (Yunanistan'daki Suriyeliler: Korumaya dair Hususlar ve BMMYK'nın Tavsiyeleri), 17 Nisan 2013: http://www.unhcr.gr/fileadmin/Greece/News/2012/Syria/pc/Greece_Syria_Note_for_Pressconferen ce_English.pdf.
- ²⁰ Uluslararası Af Örgütü Avrupa Kurumları Ofisi'nin 13 Mayıs 2013 tarihli bilgi talebine cevaben Frontex Genel Müdürü tarafından iletilen 6 Haziran 2013 tarihli mektup.
- ²¹ Ayrıca bkz., BM Genel Kurulu, Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu: Ek – Türkiye, 17 Nisan 2013, Paragraf 40 ve 41: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2.
- ²² 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Yasası 4 Nisan 2013 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edildi. Ancak, yasadaki birçok hüküm, Resmi Gazete'de yayınlanmasından bir yıl sonra, 11 Nisan 2014 tarihinde yürürlüğe girecek. Yasanın uygulamada düzelmeye getirip getirmeyeceği zamanla görülecek.
- ²³ Örneğin bkz., İçişleri Bakanlığı'nın Mülteci ve Sığınmacılar ile ilgili 19 Mart 2010 tarihli ve B.050.OKM.0000.12/2010/19 sayılı genelgesi ve Yasadışı Göçle Mücadele ile ilgili 23 Mart 2010 tarihli ve 2010/22 sayılı genelgesi.
- ²⁴ Örneğin bkz., BM Genel Kurulu, Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu: Ek – Türkiye, 17 Nisan 2013, Paragraf 60: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2 Avrupa-Akdeniz İnsan Hakları Ağı (Euro-Mediterranean Human Rights Network), *AB – Türkiye Geri Kabul Anlaşması – Göçmenlerin, mültecilerin ve sığınmacıların haklarını gözardı mı ediyor?*, 20 Haziran 2012, sayfa 9-10: <http://www.euromedrights.org/eng/2013/06/20/an-eu-turkey-readmission-agreement-undermining-the-rights-of-migrants-refugees-and-asylum-seekers/>. İdari gözetim altındayken uluslararası korumaya erişimin önündeki zorluklar yerel hukuki yardım kuruluşları Helsinki Yurttaşlar Derneği ve Mülteci-Der ile yapılan görüşmelerde de teyit edilmiştir. Güncel bilgi edinmek üzere, bu kuruluşlarla sırasıyla en son 30 Mayıs 2013 ve 18 Haziran 2013 tarihlerinde görüşülmüştür.
- ²⁵ BM Genel Kurulu, *Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu: Ek – Türkiye*, 17 Nisan 2013, Paragraf 48: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2.
- ²⁶ Avrupa Komisyonu, *2012 Türkiye İlerleme Raporu*, 10 Ekim 2012, sayfa 75: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Index=no&command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1521616&SecMode=1&DocId=1501516&Usage=2>.
- ²⁷ BM Genel Kurulu, Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu: Ek – Türkiye, 17 Nisan 2013, Paragraf 53 ve 60: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2.
- ²⁸ Helsinki Yurttaşlar Derneği Türkiye, *Syrian Refugees in Turkey: Briefing Note* (Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler: Bilgi Notu), 16 Kasım 2012, sayfa 7: http://www.hyd.org.tr/staticfiles/files/20121116_hca_turkey_briefingnotesyrianrefugees.pdf, ve Uluslararası Af Örgütü, *İki Arada Bir Derede: Türkiye'de Mültecilere Koruma Sağlanmıyor* (İndeks: EUR 44/001/2009), 22 Nisan 2009: <http://www.amnesty.org.tr/ai/system/files/multeciraporu.pdf>.
- ²⁹ 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme'de yer alan coğrafi sınırlama ve Türkiye'deki iltica sistemine dair daha ayrıntılı bilgi için bkz. Uluslararası Af Örgütü, *İki Arada Bir Derede*:

Türkiye'de Mültecilere Koruma Sağlanmıyor (İndeks: EUR 44/001/2009), 22 Nisan 2009:
<http://www.amnesty.org.tr/ai/system/files/multeciraporu.pdf> Ayrıca bkz. Avrupa Konseyi, *Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Thomas Hammarberg'in 28 Haziran – 3 Temmuz 2009 Türkiye ziyareti raporu*, 1 Ekim 2009:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Index=no&command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1521616&SecMode=1&DocId=1501516&Usage=2>.

³⁰ BM Genel Kurulu, Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu: Ek – Türkiye, 17 Nisan 2013, Paragraf 65 ve 69:

http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2.

³¹ Avrupa Konseyi, *Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Thomas Hammarberg'in 28 Haziran – 3 Temmuz 2009 Türkiye ziyareti raporu*, 1 Ekim 2009, Paragraf 51, 53 ve 55:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Index=no&command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1521616&SecMode=1&DocId=1501516&Usage=2>; Helsinki Yurttaşlar Derneği,

Emniyetsiz Sığınak: Türkiye'deki LGBTT Mültecilerin Karşılaştıkları Güvenlik Sorunları, Haziran 2011:

<http://www.hyd.org.tr/?pid=860> ve BM Genel Kurulu, *Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu: Ek – Türkiye*, 17 Nisan 2013, Paragraf 65:

http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.2.

³² Üye Devletlerde yasadışı ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin ortak standartlar ve usuller hakkında 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönergesi.

³³ Üye Devletlerde yasadışı ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin ortak standartlar ve usuller hakkında 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönergesi.

³⁴ Üye Devletlerde yasadışı ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin ortak standartlar ve usuller hakkında 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönergesi; 26 Ocak 2011 tarihinde Yunanistan Resmi Gazetesinde yayınlanan "İltica Kurumu ve İlk Aşama Kabul Kurumu'nun kurulması ve 2008/115/EC sayılı yönerge hükümlerinin Yunanistan ulusal mevzuatına aktarılmasına ilişkin 3907/2011 sayılı yasa" Madde 30(5) ve 30(6) (Law 3907/2011 on the establishment of an Asylum Service and a Initial Reception Service, transposition into Greek legislation of the provisions of Directive 2008/115/EC) ile 2005 yılı Haziran ayında Yunanistan Resmi Gazetesinde yayınlanan "Üçüncü Ülke Vatandaşlarının Yunanistan'a Girişi, İkameti ve Sosyal Entegrasyonuna İlişkin 3386/2005 sayılı yasa" Madde 76(3) (Law 3386/2005 on the Entry, Residence and Social Integration of Third Country Nationals on Greek Territory).

³⁵ 19 Ekim 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan "Yabancılar ya da vatansız kişilere 2005/85/EC sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi ile uyumlu şekilde tek bir prosedür altında mülteci statüsü ya da ikincil koruma verilmesine ilişkin 116/2012 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesi" (Presidential Decree 116/2012 on the establishment of a single procedure for granting the status of refugee or of beneficiary of subsidiary protection to aliens or to stateless persons in conformity with Council Directive 2005/85/EC).

³⁶ 17 Nisan 2013 tarihinde Yunanistan Kamu Düzeni ve Vatandaşları Koruma Bakanlığı, 9 Nisan 2013 tarihi itibarıyla Suriyelilerin, uyruklarının tespiti için sadece "birkaç gün" idari gözetim altında tutulacaklarını ve altı ay dondurulmuş ülkeyi terk kararları ile serbest bırakılacaklarını açıkladı. Bkz. BMMYK, *Suriye Basın Toplantısı: Bölgedeki İnsani Durum Dramatik Boyutlarda – BMMYK*

Yunanistan'a gelen Suriyelilerin korunması çağrısında bulunuyor (Syria Press Conference: The humanitarian situation in the region is dramatic – UNHCR calls for the protection of Syrians who arrive in Greece), 17 Nisan 2013:

<http://www.unhcr.gr/nea/artikel/f77461475f3688323d5fc6f1f1a6ab4d/syria-press-conference-the-humanita.html>.

³⁷ Fonitis Xanthis'in (yerel bir yayın kuruluşu) bir haberine göre, Yunanistan'daki en büyük altı idari gözetim merkezinin (Xanthi, Komotini, Paranesti Dramas, Fylakio, Korinth ve Amygdaleza) kapasitesi 5.000. Fonitis Xanthis, *Vatandaşları Koruma Bakanlığı göçmenler için mevcut idari gözetim merkezlerinin kapasitesinin artırılmasını değerlendiriyor (The Ministry of Citizen Protection examines the expansion of the holding capacity of the existing detention centres for migrants)*, 10 Nisan 2013: <http://fonitixanthis.gr>. Bu sayı içerisinde polis merkezleri, sınır güvenlik karakolları ya da sahil güvenlik birimlerinin kapatma yerleri bulunmuyor. Geri itilme iddialarını ve Uluslararası Af Örgütü'nün Yunanistan'da idari gözetimine ilişkin kaygılarını içeren 13 Mayıs 2013 tarihli bir mektupta, Uluslararası Af Örgütü Yunanistan hükümetine Yunanistan'da düzensiz göçmenler için toplam idari gözetim kapasitesini sordu. 19 Haziran 2013 itibarıyla, bu bilgi talebine herhangi bir yanıt verilmemişti.

³⁸ BM Genel Kurulu, *Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu: Ek – Yunanistan*, 18 Nisan 2013, Paragraf 45: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.4 ve PACE, *Göç ve İltica: Doğu Akdeniz'de tırmanan gerginlik*, 23 Ocak 2013: <http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=19349&lang=en>.

³⁹ Örneğin bkz., Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Madde 9; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 5; Geri Gönderme Yönergesi Madde 15 (Üye Devletlerde yasadışı ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin ortak standartlar ve usuller hakkında 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönergesi). Göçmenlerin idari gözetim altında tutulmalarına alternatif tedbirlerle ilgili detaylı bir tartışma için bkz. Uluslararası Af Örgütü, *Düzensiz Göçmenler ve Sığınmacılar: Göçmenlerin İdari Gözetimine Alternatifler (Irregular Migrants and Asylum-Seekers: Alternatives to Immigration Detention)* (İndeks: POL 33/001/2009), 2009.

⁴⁰ Yunanistan'da düzensiz durumda bulunurken yakalananlar için geçerli olan 3907/2011 sayılı kanunun 30(1) maddesine göre, bu durumdaki kişilere dair idari gözetim kararı verilmeden önce daha az kısıtlayıcı tedbirler göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak Yunanistan sınırlarını düzensiz yollarla geçtikleri için yakalananları ilgilendiren 3386/2005 sayılı kanun, idari gözetime alternatif tedbirler içermemektedir. 3386/2005 sayılı kanunun 76(3) maddesine göre bir üçüncü ülke vatandaşının "kaçmasından yada kamu düzenine zarar vermesinden şüpheleniliyorsa ya da gidiş hazırlıklarını, sınır dışı prosedürlerini geciktiriyor ya da engelliyorsa" sınır dışı kararı çıkarılıncaya kadar geçici olarak idari gözetim altına alınabilir. Sınır dışı kararı çıkarıldıktan sonra, sınır dışı edilene kadar idari gözetim altında tutulabilir. İdari gözetim süresi 18 ayı geçemez.

⁴¹ Ayrıca bkz., BM Genel Kurulu, *Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu: Ek – Yunanistan*, 18 Nisan 2013, 43. paragraf: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.4 ve Avrupa Konseyi, *Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Nils Muižnieks'in Yunanistan'a 28 Ocak - 1 Şubat 2013 arasında yaptığı gezinin raporu*, 16 Nisan 2013, Paragraf 145: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2053611&Site=COE>.

⁴² Üye Devletlerde yasadışı ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin ortak standartlar ve usuller hakkında 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönergesi.

⁴³ Ayrıca bkz., AITIMA, *Basın Açıklaması: Düzensiz Göçmen ve Sığınmacıların İdari Gözetim Altına Alınması (Detention of Irregular Migrants and Asylum Seekers)*, 10 Nisan 2013: <http://www.aitima.gr/en>.

⁴⁴ Yunanistan Mülteci Konseyi, 14 Haziran 2013 tarihinde bu bilgiyi yazılı olarak teyit etmekle birlikte, Uluslararası Af Örgütü'ne yeni fon olanakları ve Yunanistan hükümetinin Avrupa Mülteci Fonu'nun tahsisi için duyuru yapmış olması nedeniyle bölgedeki hizmetlerine sadece geçici bir süre için ara vermiş olmayı umduklarını belirtti.

⁴⁵ Yunanistan Emniyeti Yabancılar Şubesi ile 19 Nisan 2013 tarihinde Atina'da yapılan görüşme, 16 Nisan 2013 tarihinde Meriç Bölgesinde Alexandroupolis Emniyet Müdürü ile yapılan görüşme.

⁴⁶ 26 Ocak 2011 tarihinde Yunanistan Resmi Gazetesi'nde yayınlanan İltica Kurumu ve İlk Aşama Kabul Kurumu'nun kurulması ve 2008/115/EC sayılı yönerge hükümlerinin Yunanistan ulusal mevzuatına aktarılmasına ilişkin 3907/2011 sayılı yasa.

⁴⁷ İltica Kurumu Direktörü Maria Stavropoulou'nun 10 Haziran 2013 tarihli e-postası. İltica Kurumu Uluslararası Af Örgütü'ne ayrıca Lesvos ve Rodos adalarında kurmakta oldukları şubelerin 2013 yazının sonunda çalışmaya başlayacağını aktardı.

⁴⁸ Örneğin bkz., Uluslararası Af Örgütü, *Yunanistan: Mülteci, sığınmacı ve göçmenler için yolun sonu (Greece: The end of the road for refugees, asylum seekers and migrants)* (İndeks: EUR 25/011/2012), 20 Aralık 2012: <http://amnesty.org/en/library/info/EUR25/011/2012/en>; Pro Asyl, *Utaç Duvarı – İçeriden Anlatımlar: Meriç Bölgesi'ndeki İdari Gözetim Merkezleri (Walls of Shame – Accounts from the Inside: the Detention Centres of Evros)*, 10 Nisan 2012: http://www.proasyl.de/fileadmin/fm-dam/q_PUBLIKATIONEN/2012/Evros-Bericht_12_04_10_BHP.pdf; ve İnsan Hakları İzleme Örgütü, *AB'nin Kirli Elleri: Frontex'in Yunanistan'da İdari Gözetim Altında Tutulan Göçmenlere Kötü Muameledeki Rolü (EU's Dirty Hands: Frontex Involvement in Ill-Treatment of Migrant Detainees in Greece)*, 21 Eylül 2011: <http://www.hrw.org/reports/2011/09/21/eu-s-dirty-hands-o>.

⁴⁹ CPT, *Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza ve Muamelenin Önlenmesi Komitesi'nin 19 – 27 Ocak 2011 tarihleri arasında yaptığı Yunanistan ziyaretine dair Yunanistan Hükümetine raporu*, 10 Ocak 2012: http://www.cpt.coe.int/documents/grc/2012-01-inf-eng.htm#_Toc289681112.

⁵⁰ FRA (AB Temel Haklar Ajansı), *Acil bir temel haklar sorunu ile baş etmek– Yunanistan kara sınırını düzensiz bir şekilde geçen kişilerin durumu*, Mart 2011: <http://fra.europa.eu/en/publication/2011/coping-fundamental-rights-emergency-situation-persons-crossing-greek-land-border>.

⁵¹ BM Genel Kurulu, *Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu: Ek – Yunanistan*, 18 Nisan 2013, Paragraf 48 ve 49: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.4.

⁵² Yunanistan hükümeti, Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü'ne Yunanistan ziyareti ardından verdiği cevapta, İlk Aşama Kabul Merkezleri'nin idari gözetim yerleri olmadığını; zira bu yerlerin kapalı olmalarına rağmen "merkezlerde barındırılan göçmenlerin istedikleri zaman çıkmak için başvuru yapabilme haklarının olduğunu" belirtti. Bkz., Özel Raportör'ün raporuna 19 Nisan 2013

tarihli ekin 36. paragrafı: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.5. BM Özel Raportörü'nün de ifade ettiği gibi bu merkezler, göçmenler istediklerinde ayırlamadıkları için, açıkça göçmenlerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlerdir.

⁵³ Uluslararası Af Örgütü 2013 yılı Nisan ayında Metaxades Sınır Güvenlik Karakolu'nu ziyaret ettiği sırada, karakolda sadece insan kaçakçılığı, ya da 2012 yılı Ekim ayında Komotini İdari Gözetim Merkezi'nde çıkan bir isyan sırasında mukavemet, ağır yaralama ve kamu malına zarar vermekle suçlanan üçüncü ülke vatandaşları tutulmaktaydı. Daha önce 2012 yılı Ekim ayında, Komotini İdari Gözetim Merkezi'nde tutulanlar kötü tutulma koşulları ve kötü muamele iddiaları nedeniyle açlık grevine girmişlerdi. Bunun ardından, Kasım ayındaki isyanın merkezdeki bir polislin tutulanlardan birine ait Kuran'ı yırtması nedeniyle çıktığı iddia edilmektedir. Uluslararası Af Örgütü'ne isyan sırasında polislin, tutulanların çoğunu ağır bir şekilde darp ettiği ve hücrelerin içine biber gazı sıktığı yönünde iddialar iletildi. Bu nedenle, idari gözetim altında tutulan birçok kişinin hastaneye sevk edildiği bildirildi. 2013 yılı Nisan ayında, yerel yetkililer Uluslararası Af Örgütü'ne olayla ilgili soruşturma başlatıldığını söylediler.

⁵⁴ 2013 yılı Nisan ayında Tychero ve Metaxades sınır karakollarında ve Midilli polis merkezinde yetkililerle yapılan görüşmeler.

⁵⁵ Komotini ve Fylakio idari gözetim merkezleri; Metaxades ve Soufli sınır karakolları.

⁵⁶ Fylakio İlk Aşama Kabul Merkezi'nde tutulanlar uygun sağlık hizmetine erişim konusunda bir şikayette bulunmadılar. Uluslararası Af Örgütü 15 Nisan 2013 tarihinde merkezi ziyaret ettiği sırada, "Tıbbi Müdahale" (Med.In) adında bir sivil toplum kuruluşu orada tutulan kişilere tıbbi ve psikolojik destek sunuyordu.

⁵⁷ KEELPNO'dan Sayın Anastopoulos 11 Haziran 2013 tarihli telefon görüşmesinde ilgili fonun 2013 yılı Nisan sonu itibarıyla bittiğini ve KEELPNO'nun yeni fon verilinceye kadar bölgedeki sağlık hizmetlerine devam edemeyeceğini söyledi. Komotini, Xanthi ve Fylakio idari gözetim merkezleri ve Ferres, Tychero ve Soufli sınır güvenlik karakollarını kapsayan KEELPNO programı Avrupa Mülteci Fonu tarafından fonlanıyordu.

⁵⁸ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) 2009'dan 2012'nin sonuna kadar mültecilerin ve göçmenlerin tutulduğu idari gözetim merkezleri ya da sınır güvenlik karakollarındaki koşullara ilişkin açılan 11 davada Yunanistan'ın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 3'ü ihlal ettiğine kanaat getirdi [örneğin bkz., AİHM kararları M.S.S. - Belçika ve Yunanistan (Başvuru No. 30696/09), Rahimi - Yunanistan (Başvuru No. 8687/08), Lin - Yunanistan (Başvuru No. 58158/10)].

⁵⁹ KEELPNO'dan Sayın Anastopoulos ile 14 Haziran 2013 tarihli telefon görüşmesi.

⁶⁰ BM Çocuk Hakları Komitesi, *BM Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No. 6 (2005): Kendi ülkeleri dışındaki refakatsiz ve ailelerinden ayrılmış çocuklara yönelik muamele*, 1 Eylül 2005, CRC/GC/2005/6: <http://www.refworld.org/docid/42dd174b4.html>.

⁶¹ Üye Devletlerde yasadışı ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının geri gönderilmesine ilişkin ortak standartlar ve usuller hakkında 16 Aralık 2008 tarihli ve 2008/115/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönergesi, 17. Madde: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0098:0107:EN:pdf>.

⁶² BM Genel Kurulu, Çocuk Hakları Sözleşmesi, 20 Kasım 1989, Birleşmiş Milletler, Antlaşma Serisi, Cilt 1577, sayfa 3: <http://www.refworld.org/docid/3ae6b38fo.html>; BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), *Siğınmacıların İdari Gözetimine dair Kriter ve Standartlar hakkında Yenilenmiş BMMYK Kılavuzu*, 26 Şubat 1999: <http://www.refworld.org/docid/3c2b3f844.html>; ve BM Mülteciler Yüksek

Komiserliği, *Siğınmacı ve Mültecilerin İdari Gözetimine Alternatifler*, Nisan 2006, POLAS/2006/03: <http://www.refworld.org/docid/4472e8b84.html>.

⁶³ Örneğin bkz., *Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Nils Muižnieks'in Yunanistan'a 28 Ocak - 1 Şubat 2013 arasında yaptığı gezinin raporu*, 16 Nisan 2013, Paragraf 147 ve 153: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2053611&Site=COE>.

⁶⁴ BMMYK Yunanistan, Şubat 2013: <http://www.unhcr.gr/genikes-pi-rofories/ellada/artikel/5d423ae78de5eed1405b3c26fo8218a4/kentra-y-podochis-kai.html?L=oehdbfqkb>.

⁶⁵ 26 Ocak 2011 tarihinde Yunanistan Resmi Gazetesi'nde yayınlanan İltica Kurumu ve İlk Aşama Kabul Kurumu'nun kurulması ve 2008/115/EC sayılı yönerge hükümlerinin Yunanistan iç hukukuna aktarılmasına ilişkin 3907/2011 sayılı yasa.

⁶⁶ İlk Aşama Kabul Kurumu Direktörü Sayın P. Nikas ile yazışma, 11 Haziran 2013.

⁶⁷ Avrupa'da Refakatsiz Çocuklar Programı (SCEP), çoğu yaş tespiti tekniğinin içerdiği ciddi hata payı nedeniyle kullanılmalarının uygun olmadığını belirtmekte ve devletleri yaş tespiti tekniklerini en son çare olarak kullanmaya çağırılmaktadır. Yaş tespitinin yapılması gerektiği durumlarda, SCEP kullanılan tekniklerin "fiziksel, gelişimsel, psikolojik, çevresel ve kültürel faktörleri" dengeli bir şekilde değerlendirmesini tavsiye etmektedir. Yaş tespiti için uygulanması gereken standartların ayrıntılı bir değerlendirmesi için bkz., SCEP, *Avrupa'da Refakatsiz Çocukların Yaş Tespiti konusunda Tutum Belgesi*, 2012: http://umf.asyl.at/files/DOK45Age_Assessment_PP.pdf.

⁶⁸ 21 Mayıs 2013 tarihinde Yunanistan Ombudsmanı, yetkililerden, refakatsiz çocukların idari gözetim altında tutulmalarının sınırlandırılmasını ve kabul ile bakım önlemlerinin geliştirilmesini istedi. Basın açıklamasına göre, Ombudsman'a, Avrupa Mülteci Fonu'ndan refakatsiz çocukların yerleştirildiği bakım evlerine verilen fonun 2013 yılı Mart ayının sonunda bittiği ve yenilenmediği bildirilmişti. 21 Mayıs 2013 tarihli basın açıklaması için: <http://www.synigoros.gr/resources/docs/375134.pdf>.

⁶⁹ *Havada: Midilli'de refakatsiz mülteci çocuklar merkezi*, 29 Mayıs 2013: <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1231250667>. Ayrıca Yunanistan Ombudsmanı'nın 21 Mayıs 2013 tarihli basın açıklamasına göre, çocuk bakım evlerine verilen fonlardaki aksamalar bazı çocuk bakım evlerinin maaşlı personeli olmadan sadece gönüllülerle çalışmasına neden oluyor. Ombudsman, 60 refakatsiz çocuğun kaldığı Agiassos çocuk bakım evinde Mayıs ayı sonu itibarıyla sadece bir çalışanın (aşçı) bulunmasını bu duruma örnek vermiştir. Basın açıklaması için: <http://www.synigoros.gr/resources/docs/375134.pdf>. Ayrıca bkz., INews makalesi, *Refakatsiz çocukların yerleştirildiği bakım evlerinin durumu trajik*, 10 Haziran 2013: <http://www.inews.gr/88/synigoros-tou-paidiou-tragiki-i-katastasi-stis-monades-filoxenias-asynodefton-anilikon-prosfygon.htm>.

⁷⁰ Bizim Dünyamız: Bugünlerde Suriye'den kaçmak (Our World: Fleeing Syria at these times), BBC Haber Kanalı, 5 Haziran 2013, video'ya şu linkten erişilebilir: <http://www.bbc.co.uk/news/magazine-22757485>.

⁷¹ BM Genel Kurulu, *Göçmenlerin Haklarına İlişkin BM Özel Raportörü François Crépeau'nun Raporu: Ek – Yunanistan*, 18 Nisan 2013, Paragraf 45: http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/23/46/Add.4.

⁷² İçişleri'nden Sorumlu Komiser Cecilia Malmstrom'un 17 Haziran 2013 tarihli mektubunun Ek'ine göre, 2011 ve 2013 yılları arasında Yunanistan'a Dış Sınırlar Fonu'ndan 129.699.210 Euro ve Avrupa Geri Dönüş Fonu'ndan 97.877.298 Euro verilmiştir. Bu bilgi Uluslararası Af Örgütü Avrupa Birliği Kurumları Bürosu'nun 14 Mayıs 2013 tarihli bilgi talebine cevaben verildi.

⁷³ PACE, *Göç ve iltica: Doğu Akdeniz'de tırmanan gerginlik*, 23 Ocak 2013, Paragraf 54:
<http://assembly.coe.int/ASP/XRef/X2H-DW-XSL.asp?fileid=19349&lang=en>.

⁷⁴ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı M.S.S. - Belçika ve Yunanistan (Başvuru No. 30696/09, 21 Ocak 2011) ve C-411/10 N.S. - İçişleri Bakanı ve C-493/10 M.E. ve diğerleri - İltica Başvuruları Komiseri, Adalet, Eşitlik ve Yasa Reformu Bakanlığı birleştirilmiş dosyalarına ilişkin Avrupa Birliği Adalet Divanı kararı.

İSTER GÜNDEMDEKİ BİR ÇATIŞMADA İSTER DÜNYANIN UNUTULAN BİR KÖŞESİNDE OLSUN, **ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ**, HERKES İÇİN ADALET VE ÖZGÜRLÜK TALEBİYLE KAMPANYA YÜRÜTÜR VE DAHA İYİ BİR DÜNYA YARATMAK İÇİN KAMUOYU DESTEĞİ SAĞLAMAYA ÇALIŞIR

SİZ NE YAPABİLİRSİNİZ?

Dünyanın her yanından aktivistler, insan haklarını hiçe sayan güçlere karşı direnmenin mümkün olduğunu gösterdiler. Siz de bu hareketin bir parçası olun. Korku ve nefret saçanlara karşı mücadele edin.

- Uluslararası Af Örgütü'ne katılın ve dünya çapında insan hakları ihlallerini önleme hareketinin bir parçası olun. Bir fark yaratmak için bize yardım edin.
- Uluslararası Af Örgütü'nü desteklemek için bağış yapın.

Hep birlikte sesimizi duyurabiliriz

Uluslararası Af Örgütü'ne üyelik konusunda daha fazla bilgi almak istiyorum.

İsim

Adres

Ülke

e-posta

Uluslararası Af Örgütü'ne bağışta bulunmak istiyorum
(bağışlar sterlin, ABD doları ve Euro olarak alınmaktadır)

Miktar

Lütfen kartımdan çekin

Visa

Mastercard

Kart numarası

Son kullanma tarihi

İmza

Lütfen bu formu Uluslararası Af Örgütü'nün ülkenizdeki şubesine ulaştırın.

Dünyanın her yanındaki Uluslararası Af Örgütü şubeleri için adresimiz:

www.amnesty.org/en/worldwide-sites

Eğer ülkenizde Uluslararası Af Örgütü'nün şubesi bulunmuyorsa, lütfen bu formu aşağıdaki adrese ulaştırın:

Amnesty International, International Secretariat, Peter Benenson House,
1 Easton Street, London WC1X 0DW, United Kingdom

**YARDIM
ETMEK
İSTİYORUM**

amnesty.org

AVRUPA'NIN SINIRINDA YUNANİSTAN'IN TÜRKİYE SINIRINDA İNSAN HAKLARI İHLALLERİ

Avrupa Birliği (AB)'nin doğu sınırında bulunan Yunanistan, çoğunluğu diğer AB ülkelerine göç etmek isteyen göçmen ve mülteciler için önemli geçiş noktalarından biridir.

Bu rapor, Yunanistan'ın Türkiye ile sınırında uyguladığı bazı sınır kontrol pratiklerini incelemektedir. Yunanistan'a ulaşanlar kimi zaman kuzeyde Meriç Nehri ya da Ege Denizi üzerinden hukuka aykırı bir şekilde Türkiye'ye geri itiliyor. Geri itilmeyenler için ise genellikle çok kötü koşullarda kapatılmak rutin bir son haline geliyor.

Devletler, vatandaşları olmayan kişilerin ülkeye giriş ya da ülkede kalışlarını kontrol etme yetkisine sahiptir. Ancak Yunanistan yetkililerinin Yunanistan sınırlarındaki tehlikeli uygulamaları mültecilerin ve göçmenlerin haklarını ihlal etmektedir. Bu rapor, Yunanistan hükümetini göçmen ve mültecileri Türkiye'ye geri itme uygulamasına derhal son vermeye çağırılmaktadır. Rapor, ayrıca AB ve üye devletleri, mülteci ve göçmenler konusundaki sorumluluklarını eşit bir şekilde paylaşmaya çağırılmaktadır.

Bu rapor, Uluslararası Af Örgütü'nün Avrupa'da göçmenlerin, mültecilerin ve sığınmacıların haklarını korumayı amaçlayan "When you don't exist" kampanyası kapsamında hazırlanmıştır.

amnesty.org

İndeks: EUR 25/008/2013
Temmuz 2013

AMNESTY
INTERNATIONAL

